

Forslag til tiltaksplan for Snøhetta villreinområde

Innhold

1. Tiltak for å bedre tilstanden for villrein i Snøhetta.....	2
1.1 En mer helhetlig og restriktiv arealplanlegging og arealforvaltning.....	2
1.2 Gjenopprette et funksjonelt trekk mellom Snøhetta øst og vest	12
1.3 Opprettholde og bedre villreinens trekkmuligheter øst for Snøhetta-massivet	21
1.4 Snøhetta vest.....	26
1.5 Bestandsforvaltning.....	34
1.6 Redusere negativ påvirkning på villreinen.....	37
1.7 Evaluering, oppfølging og revidering av tiltaksplanen.....	47

1. Tiltak for å bedre tilstanden for villrein i Snøhetta

Forslaget til tiltaksplan for Snøhetta villreinområde er ikke i seg selv et juridisk bindende dokument, men en samlet plan for tiltak som skal søkes å gjennomføres av myndigheter på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå, frivillige organisasjoner og lokale aktører innenfor villreinområdet. En rekke enkelttiltak i forslaget til tiltaksplanen vil måtte vedtas, avtales eller på andre måter gjennomføres i samsvar med et selvstendig rettsgrunnlag eller gjennom frivillig tilslutning. Formålet med tiltaksplanene er å samle de konkrete tiltakene som er, kan eller skal vedtas eller gjennomføres i en felles tiltaksplan, som alle berørte aktører kan bruke som et referansepunkt for arbeidet med å forbedre tilstanden for villreinen i villreinområdet. En rekke av de konkrete tiltaksforslagene forutsetter enighet med kommuner, fylkeskommuner, frivillige organisasjoner og veiere. Det betyr at berørte aktører, inkludert private, selv bestemmer om de ønsker å bidra med tiltak og være en del av tiltaksplanen. Tiltaksplanene pålegger ikke kommunen eller fylkeskommunen nye oppgaver, men har tiltak der disse oppfordres til å være ansvarlig for gjennomføringen, enten alene eller sammen med andre. Alle tiltakene forutsetter at kommunene eller fylkeskommunene frivillig slutter seg til gjennomføringen. Konsekvensene for disse vil derfor avhenge av at de frivillig velger å bli med på tiltakene. Felles for mange tiltak er også at de må følges opp i ordinære prosesser, f.eks. gjennom prosesser etter plan- og bygningsloven eller for å fastsette lokale forskrifter etter friluftsløven. For flere av tiltakene eksisterer det også tilskuddsordninger det kan søkes om støtte til for å gjennomføre tiltaket. Dette er synliggjort i omtalen av de aktuelle tiltakene. Overfor private rettssubjekter (veiere, grunneiere, turistforeningen o.l.), er forslagene til tiltak ikke statlige pålegg, men oppfordring til frivillig å slutte seg til gjennomføring av tiltaket. Hvorvidt slike tiltak skal gjennomføres, og eventuell endelig utforming av slike tiltak, herunder eventuelle budsjettmessige konsekvenser for Klima- og miljødepartementet vil først kunne fastslås i etterkant av alminnelig høring. Basert på tilbakemelding fra private rettssubjekter gjennom høringen vil tiltaket enten opprettholdes, justeres eller utgå før den endelige tiltaksplanen fastsettes.

1.1 En mer helhetlig og restriktiv arealplanlegging og arealforvaltning

1.1.1 Innledning

Den største trusselen mot villrein i dag er nedbygging av dens leveområder. Samlede effekter av infrastruktur, forstyrrende menneskelig aktivitet og klimaendringer fører til fragmentering og tap av habitat. Dette har stor innvirkning på villreinens utbredelse og arealbruk. Tilgjengeligheten til beiteområder av god nok kvalitet vil være avgjørende for om det skal være en levedyktig villreinbestand i Snøhetta i fremtiden. Det er to delbestander i Snøhetta, og det er en betydelig fare for en varig oppsplitting av delbestandene. Det er registrert 19 fokusområder, dvs. områder hvor det er, eller man mistenker at det kan bli, utfordringer for villreinen som skyldes arealinngrep og menneskelig aktivitet. Hvis det ikke gjøres tiltak innen arealplanlegging og -forvaltning, risikerer man en fortsettelse av den negative trenden for flere måleparametere i kvalitetsnormen.

Målsetningene om en mer helhetlig og restriktiv arealforvaltning i villreinområdet, jf. Meld. St. 18 (2023-2024), gjelder både for arealforvaltning etter plan- og bygningsloven og arealinngrep etter sektorregelverk. Med villreinområdet menes villreinområdet samt de områdene utenfor villreinområdet som på ulike måter påvirker areal som brukes av villreinen. Kommuner og øvrige myndigheter har ansvar for å beskytte villreinens leveområder gjennom arealplanleggingen. Vektlegging av villreinhensyn i arealforvaltningen er derfor sentralt for å oppnå målsetningene fra villreinmeldingen, blant annet for å forebygge tap og forringelse av villreinens leveområder. En bærekraftig arealplanlegging kan spare samfunnet for store fremtidige ressurser til naturrestaurering. En

overgang til et grønnere samfunn vil kreve at kommuner, regionale og statlige myndigheter vektlegger kumulative effekter i vurderinger av fremtidige arealinngrep.

Oversikt over tiltakspakken

Tiltakspakke 1: En mer helhetlig og restriktiv arealplanlegging og arealforvaltning	
1	Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet
2	Vurdere endringer i rundskriv T2/16 for å bidra til en mer helhetlig og restriktiv arealforvaltning i villrein fjellet
3	Revidere kommunale planer (planvask) og basere fremtidig utbygging på oppdatert kunnskap og en sterkere vektlegging av villreinhensyn
4	Regionale tiltak for arealforvaltningen i Snøhetta villreinområde
5	Høy terskel etter sektorregelverk for nye arealinngrep i Snøhetta villreinområde
6	Vurdere om villreinnemnda bør gjøres til høringspart i alle dispensasjonssaker som berører villreinen i Snøhetta villreinområde
7	Styrking av Norsk Villreinsenter som kompetansesenter for villrein
8	Dialogforum for villreinforvaltning
9	Kompetanseheving om villrein for kommunestyre og fylkesting
10	Samlet vurdering av nasjonale naturrestaureringsprosjekter for å gjenopprette trekk mellom villreinområder og bedre tilstanden til villreinen frem mot 2050

1.2.1 Nærmere om de enkelte tiltakene

Tiltak 1: Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet

Hovedansvar: Kommunal- og distriktsdepartementet

Delansvar: Klima- og miljødepartementet

Kommunal- og distriktsdepartementet har i samråd med berørte departementer fastsatt statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet (SPRAM). Kommunal- og distriktsdepartementet har et hovedansvar for retningslinjene og at praksis er i samsvar med retningslinjene. Klima- og miljødepartementet har gjennom samarbeid med Kommunal- og distriktsdepartementet om innholdet i og praktiseringen av retningslinjene et delansvar for miljø. De statlige planretningslinjene følger opp de nasjonale forventningene og gir flere retningslinjer som har betydning for villreinen og dens leveområder. For villrein står det i retningslinjene som ble fastsatt ved kgl.res av 20. desember 2024 punkt 3.8 følgende: «Arealplanleggingen skal bidra til å nå målet om en helhetlig og restriktiv arealforvaltning i villrein fjellet. Dette innebærer at det skal være en høy terskel for inngrep i villreinenes leveområder.» Det er også flere generelle retningslinjer som har betydning for villrein. Dette gjelder blant annet prinsippet om at fortetting og transformasjon skal vurderes og bør utnyttas før nye utbyggingsområder settes av og tas i bruk gjelder for alle utbyggingsformål. Videre at det i fjell og utmark er viktig at fritidsboligområder skal avgrenses mot sammenhengende natur-, villrein- og friluftsområder, kulturmiljøer og viktige områder for landbruk, reindrift og andre næringer. Virkningen av utbygging på landskap skal vurderes og minimeres.

Tiltak 2: Vurdere endringer i rundskriv T2/16 for å bidra til en mer helhetlig og restriktiv arealforvaltning i villrein fjellet

Hovedansvar: Klima- og miljødepartementet

Rundskriv T-2/16 – *Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis*, handler om nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet og klargjør hvordan miljøforvaltningen skal bruke virkemiddelet innsigelse i forbindelse med kommunal planlegging.

Klima- og miljødepartementet har et hovedansvar for rundskrivet og at praksisen på miljøområdet er i samsvar med rundskrivet. For å bidra til en mer ensartet forvaltningspraksis og gi økt forutsigbarhet for kommunal arealplanlegging klargjør dette rundskrivet hva som er spørsmål av nasjonal eller vesentlig regional betydning på klima- og miljøområdet. Rundskrivet skal legges til grunn for innsigelsespraksisen i miljøforvaltningen og bidra til økt bevissthet om hvilke nasjonale og vesentlige regionale klima- og miljøhensyn staten mener man skal ta i den kommunale arealplanleggingen. Dersom et planforslag rammer nasjonale eller vesentlige regionale miljøverdier, kan innsigelse vurderes, jf. plan- og bygningsloven § 5-4. Det vil likevel hvile på en konkret vurdering i den enkelte saken om man skal fremme innsigelse. Viktige funksjonsområder for villreinen er et slikt nasjonalt hensyn som er omtalt i dette rundskrivet, og Statsforvalteren skal derfor vurdere om det skal bli fremmet innsigelse dersom et planforslag inneholder en ny arealbruk som vil komme i konflikt med slike områder.

Klima- og miljødepartementet vektlegger i tråd med Stortingets behandling av villreinmeldingen at statsforvalterne gjennom meldingen, utarbeidelse av tiltaksplaner og nye statlige planretningslinjer får et tydeligere mandat enn i dag til å gripe inn mot tiltak i villreinområder for slik å sikre at målene i stortingsmeldingen om høy terskel for nye inngrep i villreinområdene følges opp i praksis, jf. Innst.374 S (2023-2024) s. 4. For å følge opp Stortingets føringer, er det også behov for å vurdere en formalisering av dette gjennom endringer i rundskriv T2/16 om Nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser på miljøområdet. Tiltaket innebærer å utrede endringer i punkt 3.6 om hensyn til villrein som en nasjonal miljøinteresse i rundskrivet.

Tiltak 3: Revidere kommunale planer (planvask) og basere fremtidig utbygging på oppdatert kunnskap og en sterkere vektlegging av villreinhensyn

Hovedansvar: Dovre, Lesja, Molde, Oppdal, Rauma og Sunndal kommuner

Delansvar: Klima- og miljødepartementet

Tiltaket forutsetter frivillig tilslutning fra kommunene, og innebærer ikke statlige pålegg overfor disse kommunene. Prosessen for en eventuell planvask vil følge ordinære prosesser etter plan- og bygningsloven og sikre bred medvirkning fra alle berørte interesser. Dersom kommunene frivillig slutter seg til tiltaket, vil de være hovedansvarlig for å gjennomføre tiltaket. Klima- og miljødepartementet vil være delansvarlig for tiltaket gjennom veiledning og informasjon om villreinhensyn, og gjennom at kommunen kan søke om tilskudd til planvask etter kap. 1420, post 60 på Klima- og miljødepartementets budsjett.

Kommunen er den primære arealmyndigheten i forvaltningen av villreinområdene etter plan- og bygningsloven. Dette er også understreket av Stortinget under behandlingen av villreinmeldingen. Kommunale arealplaner styrer arealbruken i villreinområdene utenfor verneområdene. Ved å gjennomgå eldre planer og fjerne arealer som er avsatt til bebyggelse, men ennå ikke bygget ut, kan man forebygge en videre nedbygging og forringelse av villreinområdet og de områdene utenfor villreinområdene som på ulike måter påvirker areal som brukes av villreinen. Videre bør fremtidig planlegging og utbygging baseres på oppdatert kunnskap og en sterkere vektlegging av villreinhensyn. Flere av kommunene i Snøhetta villreinområde har allerede satt i gang planvask, eller prosesser med revisjon av kommunale arealplaner.

Formålet med tiltaket er at kommunene, før eller underveis i revisjonsprosessen, foretar en helhetlig gjennomgang av samtlige kommunale arealplaner i Snøhetta villreinområde, og at planverket oppdateres og revideres på bakgrunn av ny kunnskap om konsekvenser for villreinen. Klima- og

miljødepartementet oppfordrer kommuner i Snøhetta villreinområde å slutte seg til tiltaket i løpet av høringsperioden. Tiltaket innebærer at alle kommunene som slutter seg til tiltaket gjennomfører en såkalt «planvask» av samtlige juridiske bindende kommunale arealplaner i villreinområdet. Planvaskingen må følge ordinære prosesser for revisjon av kommuneplanens arealdel. Tiltaket vil ikke ha noen direkte målbar effekt i dag, siden det er snakk om å hindre fremtidig utbygging, men vil forebygge en videre nedbygging og forringelse av villreinområde som er negativt for villrein. Gjennomføring av tiltaket forutsetter at de kommunene som har behov for det søker og får innvilget tilskudd gjennom ordinære ordninger. Departementet oppfordrer til at følgende punkter av hensyn til villrein minimum skal ligge til grunn for revisjonsprosessen:

- gamle kommuneplaner og reguleringsplaner bør gjennomgås og oppdateres med bakgrunn i ny kunnskap om konsekvenser for villreinen, jf. Innst.374 S-2023-2024 s. 9. Vedtatte, ikke-realiserte reguleringsplaner som er negative for villreinen, bør endres eller oppheves. Dette gjelder byggeområder både innenfor villreinens leveområder, i randsonene til disse og i trekkrutene mellom villreinområdene.
- kritisk gjennomgang av tomtereserver, med sikte på å ta ut tomtereserver som ikke bør videreføres i henhold til ny kunnskap om villrein, dvs. arealer som er avsatt til fritidsbebyggelse enten i kommuneplanens arealdel eller som ligger som godkjent i reguleringsplaner, men som enda ikke er bebygd. Det vises til at Stortinget har understreket at kommunene har ansvar for å ta hensyn til villreinen også ved planlegging av fritidsboliger i randsonene, jf. Innst.374 S-2023-2024 s. 7.
- I påvente av at det gjennomføres en planvask, bør kommunene vurdere behovet for å innføre midlertidig bygge- og deleforbud etter plan- og bygningsloven § 13-1

Bakgrunnen for tiltaket er blant annet potensialet for å forverre situasjonen for villrein som kan ligge i de ikke-realiserte utbyggingsområdene i gjeldende arealplaner, og behovet for å tilbakeføre slike områder til LNF-områder dersom målsetningene om å ivareta villreinen skal nås. Planvask er også fremhevet i regjeringens naturmelding (Meld. St. 35 (2023-2024)), og tiltaket er også i tråd med de nye *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027*, der det blant annet forventes at kommunen, ved revisjon av kommuneplanens arealdel, vurdere om tidligere godkjent arealbruk skal tilbakeføres til landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift (LNFR-formål) av hensyn til naturmangfold.

Tiltak 4: Regionale tiltak for arealforvaltningen i Snøhetta villreinområde

Hovedansvar: Innlandet, Møre og Romsdal og Trøndelag fylkeskommuner

Delansvar: Klima- og miljødepartementet

Tiltaket forutsetter frivillig tilslutning fra fylkeskommunene, og innebærer ikke statlige pålegg. Prosessen for en eventuell planvask vil følge ordinære prosesser etter plan- og bygningsloven og sikre bred medvirkning fra alle berørte interesser.

Dersom fylkeskommunene frivillig slutter seg til tiltaket, vil de være hovedansvarlig for å gjennomføre tiltaket. Klima- og miljødepartementet vil være delansvarlig for tiltaket gjennom veiledning og informasjon om villreinhensyn, og gjennom at fylkeskommunen kan søke om tilskudd til planvask etter kap. 1420, post 60 på Klima- og miljødepartementets budsjett.

Regionale planer for villrein skal sikre en helhetlig forvaltning av fjellområder som er særlig viktige for fremtiden til villreinen i Norge. Planene fastsetter en langsiktig arealforvaltning som balanserer bruk og vern for de aktuelle fjellområdene med randområder, og gjelder inntil de er revidert. Det er utarbeidet planer for alle de ti nasjonale villreinområdene. Fylkeskommunen har det overordnede ansvaret for å utarbeide de regionale planene for helhetlig forvaltning av arealene i villrein fjella og

oppfølgingen av disse planene, herunder å utarbeide og følge opp handlingsprogram og vurdere behov for revisjon av den regionale planen. Regional plan har også en viktig funksjon for å gjennomføre og innarbeide nasjonale forventninger etter pbl. § 6-1 i den regionale og kommunale arealplanleggingen.

Regionale planer skal følges opp av andre sektorer og legges til grunn som føringer for den kommunale planleggingen. Avvik fra de regionale planene gir grunnlag for innsigelse fra statsforvalter. Det kan også bli gitt regionale planbestemmelser som gjør hele eller deler av den regionale planen bindende for inntil 10 år, men ingen av de regionale planene for villrein har hittil tatt i bruk dette virkemiddelet.

Det følger av villreilmeldingen (Meld. St. 18 (2023 – 2024) at eksisterende regionale og kommunale planer i villreinfjella vil bli evaluert. Ny kunnskap blant annet fra klassifiseringen av villreinområdene tilsier videre at de regionale planene bør oppdateres, det følger derfor av meldingen at regjeringen vil oppfordre fylkeskommunene til å revidere eksisterende regionale planer på grunnlag av klassifiseringen etter kvalitetsnormen og tiltaksplaner for villreinen med sikte på bedre ivaretagelse av villreinens leveområder. Dette er også i tråd med nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027, der det blant annet står at «vedtatte regionale planer for villreinfjella oppdateres i samsvar med ny kunnskap».

Klima- og miljødepartementet oppfordrer fylkeskommuner i Snøhetta villreinområde å slutte seg til tiltaket. Tiltaket innebærer, i tråd med villreilmeldingen, at fylkeskommunene som slutter seg til tiltaket i høringsperioden, senest etter evaluering av eksisterende regional plan skal revidere regional plan i tråd med oppdatert kunnskapsgrunnlag om villrein. Klima- og miljødepartementet oppfordrer fylkeskommunene til å ta utgangspunkt i følgende punkter ved revisjon av regionale planer:

- hensynta oppdatert kunnskap om villrein, og vektlegge hensynet til villrein tungt både når det gjelder retningslinjer og eventuelle bestemmelser, og utstrekning av arealsonene
- for å sikre god samordning på tvers av arealforvaltningen i villreinområdet, bes fylkeskommunene vurdere å definere soner i plankartet med ulike grader av restriksjonsnivåer
- vurdere behovet for eventuelle bindende regionale planbestemmelser etter plan- og bygningsloven § 8-5
- tilrettelegge for samordnede interkommunale kommunedelplaner der dette kan være viktig av hensyn til villreinens arealbruk

I tillegg er flere av de øvrige tiltakene i denne tiltaksplanen aktuelle å følge opp i en videre prosess knyttet til revisjon av regional plan, for eksempel oppfølging gjennom gjensidig forpliktende avtaler mellom kommuner og fylkeskommuner ved en fremtidig revisjon av handlingsprogrammet til regional plan for Snøhetta villreinområde. Dette gjelder blant annet tiltak om kanalisering av ferdsel gjennom sti- og løypeplaner, samordning av motorferdselspraksisen mellom kommuner, og opprettelse av dialogforum for villrein.

Tiltak 5: Høy terskel etter sektorregelverk for nye arealinngrep i Snøhetta villreinområde

Hovedansvar: Klima- og miljødepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, Energidepartementet, Samferdselsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet

Klima- og miljødepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, Energidepartementet, Samferdselsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet vil være hovedansvarlig for å

gjennomføre tiltaket. De skal på sine ansvarsområder sørge for en bærekraftig forvaltning av villreinfjellet på tvers av kommune- og fylkesgrenser.

Arealinngrep er overordnet den største utfordringen for villreinen i villreinområdene i Norge. Som hovedregel vil alle typer arealinngrep i villreinfjellet, på tvers av ulike sektorer og interesser, påvirke villreinen negativt. Derfor er det ut fra villreinhensyn ønskelig å i størst mulig grad begrense arealinngrep i villreinfjellet, og hensynet til villreinen må vektes tungt opp mot andre samfunnshensyn. Dette er også i tråd med de statlige planretningslinjene for arealbruk og mobilitet beskrevet i tiltak 1. Statens rolle som sektormyndighet og utbygger påvirker arealbruken gjennom ulike sektorregelverk. Tiltaket sikter særlig til disse typene av arealinngrep, og innebærer en synliggjøring av enkelte tiltak fra villreinemeldingen.

Både nye vannkraftanlegg og opprustning av eksisterende anlegg i villreinområdene kan ha negative konsekvenser for villrein, blant annet kan det medføre oversvømte trekkruter og beiteområder, usikker is på vann, og forstyrrelser i forbindelse med anleggsarbeid og driftsaktivitet knyttet til kraftverkene. Vindkraftverk vil kunne føre til at reinen blir forstyrret og fortrent fra området både i anleggsfasen og i driftsfasen. Dette vil også kunne påvirke dyrenes kondisjon og produktivitet. Utbygging av vindkraft kan i verste fall føre til at villreinen blir avskåret fra å bruke deler av leveområdet. Anleggsveier kan også ha en negativ effekt som fører til unnvikelse, og utgjøre en barriere for reinen. Mange av de samme problemene vil også gjelde ved utbygging og drift av solkraftverk i villreinområdene. Solkraftverk vil også beslaglegge betydelige areal i seg selv, i tillegg til drift av solkraftverk. Solkraftverk vil potensielt gjerdes inn som helhet, og medføre støy fra konvertere. Mineralutvinning påvirker reinens arealbruk, spesielt i perioder med høy aktivitet. Rein reagerer med frykt på høylytt aktivitet som boring, sprenging og dumping av masser. Gruvedrift kan også påvirke bruk av trekkruter og føre til at reinen endrer sin bruk av landskapet. Gruvedrift vil kunne medføre barriereeffekter i forbindelse med aktivitet, veger og anleggstrafikk, og vil øke belastningen for villreinen og kunne påvirke deres arealbruk og beitemuligheter.

Stortinget har ved behandlingen av villreinemeldingen understreket viktigheten av at nasjonale myndigheter sørger for en bærekraftig forvaltning av villreinfjellet på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Dette gjelder på tvers av ulike sektorer som er ansvarlig for arealinngrep i villreinområdene. Tiltaket innebærer, i tråd med føringene fra Stortingets behandling av villreinemeldingen, å sikre at målene i meldingen om høy terskel for nye inngrep i villreinområdene følges opp i praksis, at det skal være høy terskel for blant annet nye vannkraft-, energi-, samferdsel- og mineraltiltak i villreinområdene. Det, så langt som mulig, å unngå slike arealinngrep i villreinområdet, vil være et viktig forebyggende tiltak for å unngå negativ påvirkning på villrein. Dersom det likevel tillates nye utbygginger skal det settes vilkår som tar hensyn til villreinen gjennom bygge- og driftsfasen, så langt det lar seg gjøre.

I tråd med villreinemeldingen skal det blant annet tas hensyn til villrein i behandlingen av arealplaner for mineralutvinning og i vurderingen av om søknader om driftskonsesjon etter mineralloven skal bli innvilget. I saker der det blir tildelt driftskonsesjon etter mineralloven i villreinområdene, skal det bli tatt nødvendige hensyn til villrein gjennom for eksempel avbøtende tiltak, tilpasninger i driften og lignende. Det skal i tillegg legges til rette for at det blir tatt hensyn til villrein ved revisjon av eksisterende driftskonsesjoner etter mineralloven i villreinområder. Energi- og vassdragsmyndighetene blant annet videreføre en restriktiv praksis med å gi konsesjoner til nye energiproduksjonsanlegg i villreinområder dersom anleggene har vesentlig negativ påvirkning for villreinen, med mindre anlegget er viktig for andre vesentlige samfunnshensyn, slik som forsyningssikkerheten og kraftbalansen. Videre skal energi- og vassdragsmyndighetene, i de tilfellene det likevel blir gitt konsesjon til nye energi- og vassdragsanlegg, sette vilkår som tar hensyn til

villreinen gjennom bygge- og driftsfasen, så langt det lar seg gjøre. For samferdselsprosjekter skal det blant annet utredes tekniske løsninger som forbedrer tilstanden til villreinen, ved utarbeidelse av planer for alle nye samferdselsanlegg i definerte villreinområder. Utredning av tunnelloesninger som bedrer tilstanden for villrein skal videre inngå i all planlegging, der det er relevant. Statens vegvesen og andre veiforvaltere som er ansvarlige for å drifte statlige veier, skal i tillegg gå gjennom alle driftskontrakter som er knyttet til veier som går gjennom villreinområder, og vurdere behovet for å innføre overnattingsforbud for bobil, stenging av gjeldende parkeringsplasser, forbud mot parkering langs veien og lignende av hensyn til villrein. Ved vurderingene bør hensynet til landbrukets behov vektlegges.

Tiltak 6: Vurdere om villreinnemnda bør gjøres til høringspart i alle dispensasjonssaker som berører villrein i Snøhetta villreinområde

Hovedansvar: Kommunal- og distriktsdepartementet

Delansvar: Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet

Tiltaket innebærer at Kommunal- og distriktsdepartementet, i samråd med Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet skal vurdere om villreinnemnda bør gjøres til høringspart i alle dispensasjonssaker som berører villrein.

Vurdering av negative konsekvenser av planlagte utbygginger er avgjørende for å ta veloverveide valg i arealforvaltningen, og for å unngå potensielt negative konsekvenser for villreinen. Av hensyn til å sikre et best mulig beslutningsgrunnlag i arealsaker bør det utredes om villreinnemnda sine synspunkter skal innhentes i konkrete plansaker om dispensasjoner fra gjeldende planer etter plan- og bygningsloven i villreinområdet, eller i områder utenfor villreinområdet som påvirker areal som blir brukt av villrein. Konkret innebærer tiltaket at det vurderes om villreinnemnda skal være høringspart i dispensasjonssaker som berører villreinen og villreinens leveområder. Tiltaket vil dersom villreinnemnda gjøres til høringspart i slike saker, kunne medføre økte kostnader knyttet til en økt saksmengde for nemdsmedlemmene og et behov for hyppigere møter. Økonomiske konsekvenser av tiltaket for villreinnemnda vil inngå i vurderingen. Tiltaket vil dekkes innenfor de til enhver tids gjeldende budsjetttrammer.

Tiltak 7: Styrking av Norsk villreinsenter som kompetansesenter for villrein

Hovedansvar: Klima- og miljødepartementet

Klima- og miljødepartementet er hovedansvarlig for å styrke Norsk villreinsenter.

Villreinforvaltningen består av en rekke ulike aktører fra privat, kommunal og statlig sektor. Villreinsenteret er i dag blant annet et viktig bindeledd mellom forskning, forvaltning og allmennheten i sin rolle som kunnskapsformidler. Villreinsenteret er derfor på Klima- og miljødepartementets budsjett for 2025 styrket med 3 mill. kroner, jf. Prop.1 S (2024-2025). Tiltaket innebærer en styrking av Norsk villreinsenters rolle som kompetansesenter for fagsaker og rådgivning til blant annet myndigheter, og er et ledd i oppfølgingen av Meld. St. 18 (2023–2024) *Ein forbetra tilstand for villrein* og Stortingets behandling av denne.

Tiltak 8: Dialogforum for villreinforvaltning

Hovedansvar:: Statsforvalteren/fylkeskommunen/ Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø

Det foreslås at enten statsforvalteren, fylkeskommunen eller Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø er hovedansvarlig for å opprette og drifte et dialogforum for villreinforvaltning.

Formålet med tiltaket er å etablere en samarbeidsarena der aktører i villreinforvaltningen, verneområdeforvaltningen, lokale, regionale og nasjonale reiselivsaktører (destinasjonselskaper), lokalt næringsliv, landbruksnæringen, turistforeninger, samt berørte kommuner og fylkeskommuner, rettighetshavere og øvrige aktører i fjellet møtes. En slik arena vil være nyttig for å samarbeide om kanalisering og styring av ferdsel, muligheter for næringsutvikling innenfor gjeldende regelverk og for å utforme rett type markedsføring på tider av året hvor det ikke går utover sårbare villreinområder. Et dialogforum kan også benyttes for å samarbeide og gi råd om utplassering av turposter, plassering av oppkjørte løyper til hundekjøring og lignende.

Et dialogforum kan innrettes på ulike måter. Nedenfor skisseres tre mulige alternative innretninger av et dialogforum:

- I) Statsforvalteren oppretter et dialogforum
- II) Fylkeskommunene oppretter et dialogforum gjennom handlingsprogrammet til regional plan
- III) Villreinemda for Snøhetta og Knutshø oppretter et dialogforum, som ledd i å forsterke nemdenes rolle i villreinforvaltningen

En fordel med alternativ I) er at et slikt forum vil kunne fungere som et naturlig koblingspunkt mellom de ulike delene av forvaltningen og ha en rolle i å samordne dialogen om arbeidet med oppfølgingen av tiltaksplanene lokalt i villreinområdene med oppfølgingen fra overordnet statlig myndighet. For eksempel kan forumet bidra til dialog om koordinering og oppfølging av tiltak i villreinområdet (iverksetting, datainnsamling som ferdselstillinger, overvåking osv.). En fordel med alternativ II) er at fylkeskommunen gjennom ansvaret for regional plan har en sentral rolle i den regionale forvaltningen, og at forumet kan etableres som en del av handlingsprogrammer for regional plan.

Vedrørende alternativ III) er villreinemda gitt myndighet som et særlig samarbeidsorgan i villreinforvaltningen og med ansvar for bestandsforvaltningen av villrein samt arbeid med ivaretagelse av leveområdene i forhold til bl.a. næringsutvikling og menneskelig påvirkning. Villreinemda samarbeider allerede tett med kommuner, fylkeskommuner, og statsforvalteren er representert i nemda. Som oppfølging av villreinnmeldinga, og for å videreutvikle og styrke nemdenes rolle i villreinforvaltningen, foreslås det at Villreinemda for Snøhetta og Knutshø oppretter et dialogforum..

Uavhengig av innretning vil tiltaket trolig ikke gi en umiddelbart målbar effekt, men kan bidra til større samordning og koordinering på tvers av en fragmentert fjellforvaltning som kan ha effekt over tid. Det foreslås at et slikt dialogforum bistås med villrein faglig kompetansestøtte fra Norsk Villreinsenter. Effekten vil avhenge av hva slags oppslutning forumet får, hva slags saker en tar opp og jobber med og hvilken etterlevelse de ulike sakene får hos ansvarlige aktører. Tiltaket kan medføre behov for midler til å opprette et slikt forum, uavhengig av hvilket organ som skal være ansvarlig for gjennomføringen av tiltaket. Dette vil dekkes innenfor de til enhver tids gjeldende budsjettammer.

Tiltak 9: Kompetanseheving om villrein for kommunestyrer og fylkesting

Hovedansvar: Statsforvalterne i Innlandet, Møre og Romsdal og Trøndelag, og Innlandet, Møre og Romsdal og Trøndelag fylkeskommuner

Statsforvalteren i Trøndelag og Innlandet, i samarbeid med Trøndelag og Innlandet fylkeskommuner er hovedansvarlig for kompetanseheving om villrein i kommunestyrer og fylkesting.

En generell utfordring i arealforvaltningen er at ønsket om å ivareta villreinen er til stede, men den konkrete kunnskapen om hvordan hensynet til villrein best kan ivaretas ikke alltid er tilstedeværende i forberedelse og vedtagelsen av saker som kan få negative konsekvenser for villrein. Tiltaket innebærer at Statsforvalteren, i samarbeid med fylkeskommunen skal sørge for styrking av villreinkompetansen for nye folkevalgte etter kommunevalg, med søkelys på villrein og hvordan ta hensyn til villrein i arealforvaltningen. Det bør være et mål å gjennomføre en slik opplæring regelmessig. Det kan også være aktuelt å invitere fjellstyrer, relevante grunneiere og lignende. Norsk villreinsenter, som har stor kompetanse på villrein og som kan bidra med veiledning, er også en aktuell bidragsyter. Tiltaket vil trolig ikke gi en umiddelbar målbar effekt, men økt kunnskap vil kunne bidra til at politiske beslutninger som påvirker villreinen tas på et bedre oppdatert faggrunnlag når det gjelder villrein.

Tiltak 10: Samlet vurdering av nasjonale naturrestaureringsprosjekter for å gjenopprette trekk mellom villreinområder og bedre tilstanden til villreinen frem mot 2050

Hovedansvar: Miljødirektoratet

Miljødirektoratet vil ha hovedansvaret for å gi en samlet vurdering av nasjonale naturrestaureringsprosjekter for å gjenopprette trekk mellom villreinområder og bedre tilstanden til villrein frem mot 2050.

I tidligere tider var villreinen i Snøhetta, Knutshø og Rondane del av en større stamme som trakk over disse områdene til ulike tider av året. Med utbygging av infrastruktur som vei og jernbane over Dovrefjell ble denne bestanden delt i mindre villreinområder, og i dag er det ingen kjent utveksling mellom disse villreinområdene. Dersom slike sesongtrekk skal gjenoprettes kreves det store naturrestaureringstiltak. Dersom dagens infrastruktur, menneskelige bebyggelse og aktivitet i området opprettholdes vil vei og jernbane fortsette å være fullstendige barrierer for villreinens trekk mellom de ulike villreinområdene, og beitefleksibiliteten, som er et av de viktigste klimatilpasningstiltakene for villrein, vil ikke forbedres.

Naturrestaurering kan defineres som tiltak som bidrar til å forbedre eller gjenopprette tilstand i økosystemer som er blitt forringet eller ødelagt. Regjeringen har i Meld. St. 35 (2023-2024) blant annet varslet at de innen 2030 vil klargjøre omfanget av landarealer som er forringet eller ødelagt, og vurdere målrettede og effektive naturrestaureringstiltak gjennom blant annet arbeidet med menyer av tiltak.

Det er i faggrunnlaget for tiltaksplan for Snøhetta, som for flere andre villreinområder, foreslått overordnede nasjonale infrastrukturtiltak knyttet til vei og jernbane; legge E6 og jernbane i tunnel mellom Snøhetta og Knutshø villreinområde og mellom Snøhetta og Rondane villreinområder, og å legge veien over Torbuhalsen i tunnel. Klima- og miljødepartementet mener det er viktig å foreta en samlet vurdering av disse forslagene, for å prioritere eventuell videre innsats med overordnede infrastrukturprosjekter i villreinområdene frem mot 2050. Det er naturlig å se til koblinger for FNs tiår for naturrestaurering, som går fram mot 2030, for å planlegge og komme i gang med utvalgte ambisiøse restaureringsprosjekter.

Vei og jernbaneprosjekter prioriteres i Nasjonal transportplan som legges fram en gang i hver stortingsperiode. Departementet viser til at prosjektene ikke er omtalt i Meld. St. nr. 14 Nasjonal transportplan 2025 – 2036. Miljødirektoratet skal ut fra dette gjøre en samlet vurdering av tiltak i de respektive faggrunnlagene i samråd med Statens vegvesen og Jernbanedirektoratet. I vurderingen

skal det legges vekt på at størst mulig nytte for villreinen i forhold til kostnaden og i forhold til eventuelle naturinngrep.

I mellomtiden er det viktig at det ikke legges annen irreversibel infrastruktur i de aktuelle områdene, og at trekk-korridorene skjermes mot utbygging som kan hindre mulighetene til å gjenopprette gamle trekkveier. Dette er i tråd med Meld. St. 18 (2023-2024), der det ble lagt vekt på at det skal være høy terskel for nye inngrep i villreinområdene. Fra Stortingets behandling av meldingen følger det også at Statsforvalterne gjennom blant annet tiltaksplanene får et tydeligere mandat til å gripe inn mot tiltak i villreinområder for å sikre at målene i meldingen om en høy terskel for nye inngrep følges opp i praksis. Tiltaket vil i seg selv ikke ha effekter for villreinen, men dersom det iverksettes naturrestaureringsprosjekter vil det ha effekt. Tiltak medfører noe merarbeid for Miljødirektoratet og dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

1.1.3 Forventet effekt og konsekvenser

Klima- og miljødepartementet har etter innspill fra Miljødirektoratet vurdert hvilke forventede effekter tiltakspakken har for villrein. Overordnet vurderes tiltakene 1-9 i denne pakken å ha liten effekt på eksisterende tilstandsutfordringer da de i liten grad har tilbakevirkende effekt på eksisterende negative faktorer. Et opprinnelig konkret tiltak "oppkjøp og fjerning av hytter" er erstattet med fellestiltaket operasjonisering av villreinfond.

Tiltaket "regionale tiltak for arealforvaltningen i Snøhetta villreinområde", kan innebære revisjon av regional plan. I Lesja kommune er store deler av villreinens leveområde vedtatt å være i bygdenær sone, og her har regional plan ingen føring for arealbruken. Dette arealet bør det vurderes å innlemme i nasjonalt villreinområde. Det er også behov for å forsterke ordlyden til buffersoner slik at villreinhensyn vektlegges mer i arealforvaltningen. Avhengig av utfall i dette tiltaket kan det ha positiv effekt.

Det er stor usikkerhet i hvor stor grad tiltakene vil bli etterlevd. Usikkerheten i dette gjør det utfordrende å gi en god vurdering av tiltakspakkens forventede effekt på reinen i Snøhetta, men ut fra utfordringene som er i Snøhetta villreinområde vurderes pakken å ha begrenset positiv effekt. Gitt utfall om mindre vektlegging av villrein i både utforming og oppfølging av tiltakene, vil tiltakspakken ha liten effekt på framtidige negative påvirkningsfaktorer. Gitt utfall om særlig vektlegging av villreininteresser i både utforming og oppfølging av tiltakene, vil tiltakspakken ha god effekt på framtidige negative påvirkningsfaktorer.

Når det gjelder tiltak 10 er det overordnet stor usikkerhet knyttet til effekten av tiltakene, og de potensielle positive effektene for villreinen ligger mange år frem i tid. Dersom vandringer mellom Knutshø og Snøhetta skal gjenopprettes, kreves etablering av tunnel for vei og tog. Det er knyttet store kostnader til tiltaket, og en eventuell gjennomføring av tiltaket vil ligge mange år frem i tid. Dersom tunnel etableres må i tillegg ferdsele i vandringsområdene reguleres slik at villreinen ikke blir forstyrret når den vil benytte vandringskorridorene. Vandringskorridorene mellom villreinområdene er i dag ikke-funksjonelle, og det vil trolig ta mange år før disse eventuelt blir gjenopprettet. Dersom det lykkes å etablere funksjonelle vandringskorridorer vil dette på sikt medføre at Knutshø og Snøhetta villreinområder vil kunne bli én villreinstamme. Etablering av vandringsmuligheter mellom øst og vest vil øke mulighetene for dyrene til å få jevnlig tilgang til gode beiter. I et klima som er i endring vurderes denne muligheten som viktig, og den kan ha positiv effekt for dyrenes kondisjon og vekter. Dette har igjen betydning for produksjon av kalv og vil være viktig for måloppnåelse. Tiltaket vurderes å ha stor effekt på eksisterende tilstandsutfordringer, og kan dempe framtidige negative påvirkningsfaktorer, men tiltaket vurderes å ligge mange år frem i tid.

Et GPS-prosjekt gjennomført for 10 år siden viser at reinen i Snøhetta tidvis trekker mot Rondane, men stoppes av trafikken på jernbanen og E6. Denne adferden sannsynliggjør at trekket kan komme relativt raskt i gang dersom det blir en realitet.

Tiltakene knyttet til arealforvaltning vurderes samlet sett å ha lave negative konsekvenser for berørte parter og lave økonomiske kostnader. Tiltakene om kommunal planvask samt om regional og statlig arealforvaltning i tiltaksplanen, vil bidra til å gjennomføre målsetningen om en høy terskel for nye inngrep og en mer helhetlig arealforvaltning i villreinområdene fra villreinmeldingen. Dette vil ha konsekvenser for annen offentlig og privat virksomhet, men vil samlet sett verken på kort eller lang sikt medføre særlige endringer økonomisk og administrativt for fylkeskommuner, kommuner og privat virksomhet. Generelt vil tiltak som fører til at arealinngrep blir unngått eller moderert, føre til positiv endring for villreinen eller unngått negativ påvirkning.

Med unntak av tiltaket om kommunal planvask, bør oppfølgingen av de nye tiltakene i denne tiltakspakketiltakspakken kunne utføres innenfor gjeldende rammer og med dagens tilgjengelige ressurser og vil derfor ikke ha noen direkte økonomiske kostnader. Eventuelle tilskudd til å gjennomføre kommunal planvask vil følge av søknadsprosesser etter eksisterende tilskuddsordninger.

Tiltak 10 vurderes ikke å få direkte konsekvenser på nåværende tidspunkt, og de administrative og økonomiske konsekvensene av en eventuell fremtidig gjennomføring av tiltak for å tilrettelegge for å gjenopprette et funksjonelt trekk mellom Knutshø og Snøhetta villreinområde vil utredes på et senere tidspunkt. Tiltaket om å foreta en samlet vurdering av nasjonale naturrestaureringsprosjekter vil ha administrative konsekvenser for Miljødirektoratet, og dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

For enkelte tiltak i tiltakspakken der aktører oppfordres til frivillig å være ansvarlig for å gjennomføre tiltak, kan tiltaket ha konsekvenser for Klima- og miljødepartementet eksempelvis gjennom at det kan søkes om støtte til gjennomføring gjennom tilskuddsordninger på departementets budsjett. Eventuelle kostnader for gjennomføring av slike tiltak dekkes innenfor de til enhver tids gjeldende budsjettammer.

1.2 Gjenopprette et funksjonelt trekk mellom Snøhetta øst og vest

1.2.1 Innledning

Aura-utbyggingen førte til neddemming av områder som reinen brukte som beite, kalvings- og trekkområder. Dette delte Snøhetta villreinområde i to: Snøhetta øst og vest. Infrastruktur som veier, kraftledninger og hytter langs Aursjøen hindrer i dag et funksjonelt trekk av rein mellom øst og vest. Uten tiltak vil disse barrierene fortsette å hindre reinens trekk og bruk av området, og de to delbestandene vil forbli adskilt.

2A: Nord for Aursjøen

Oversikt over tiltakspakken

Tiltakspakke 2a: Gjenopprette et funksjonelt trekk mellom Snøhetta øst og vest – nord for Aursjøen	
11	Informasjons- og kanalisierende tiltak for å begrense ferdsel på Torbuhalsen
12	Sperre for gjennomkjøring av Aursjøvegen
13	Sykkelforbud på Aursjøvegen fra Krøsbekken til hytteområder ved Aursjøen i Molde kommune
14	Kortere åpningstid på Aursjøvegen fra Eikesdalen til Aursjøen
15	Kortere åpningstid på Aursjøvegen fra Litldalen til Krøsbekken
16	Innføre campingforbud og fjerne muligheter for villcamping langs Aursjøveien

1.2.1.1 Nærmere om de enkelte tiltakene

Tiltak 11: Informasjon og kanalisering for å begrense ferdselen på Torbuhalsen

Hovedansvar/delansvar: Miljødirektoratet, verneområdeforvaltning

Dersom tiltaket gjennomføres vil Miljødirektoratet og verneområdeforvaltningen hoved- og delansvarlig. For å bidra til å restaurere Torbuhalsen som trekkområde for villrein mellom det som i dag er delbestandene Snøhetta øst og vest, er det avgjørende at det ikke er for stor menneskelig aktivitet i området. Det foreslås derfor at det settes inn tiltak som informerer om områdets betydning som fremtidig trekkområde for villrein, og at det oppfordres til å utvise aktsomhet og til å unngå ferdsel i området i perioden fra 15. juni til 30. oktober. Slike tiltak kan være skilting i området og informasjon til aktører i området, som Aursjøhytta, andre næringsdrivende og hytteeiere/hytteforeninger, samt fjerning av turforslag på ut.no. Det kan også vurderes om det er hensiktsmessig å etablere en varslingstelefon for observasjoner av villrein i området, som gir mulighet til å kommunisere slik informasjon ut. Det bør i tillegg vurderes kanaliseringstiltak for å styre ferdsel, for eksempel dagstur-turisme knyttet til Aursjøhytta, til andre områder enn Torbuhalsen. Det kan være aktuelt å styre ferdselen på eksisterende sti som går langs østsiden av Aursjøen. Klima- og miljødepartementet vil kunne være delansvarlig for tiltaket eksempelvis gjennom at støtte til gjennomføring kan falle inn under tilskuddsordningene på kap. 1420, post 87 og kap. 1420, post 60, eventuelt under kap. 1420, eller under post 31 på Klima- og miljødepartementets budsjett, og at aktørene kan søke om tilskudd til tiltaket.

Tiltak 12: Sperre Aursjøvegen for allmenn motorferdsel fra Krøsbekken til hytteområder ved Aursjøen i Molde kommune

Hovedansvar: Energidepartementet, Norges vassdrags- og energidirektorat og veieier.

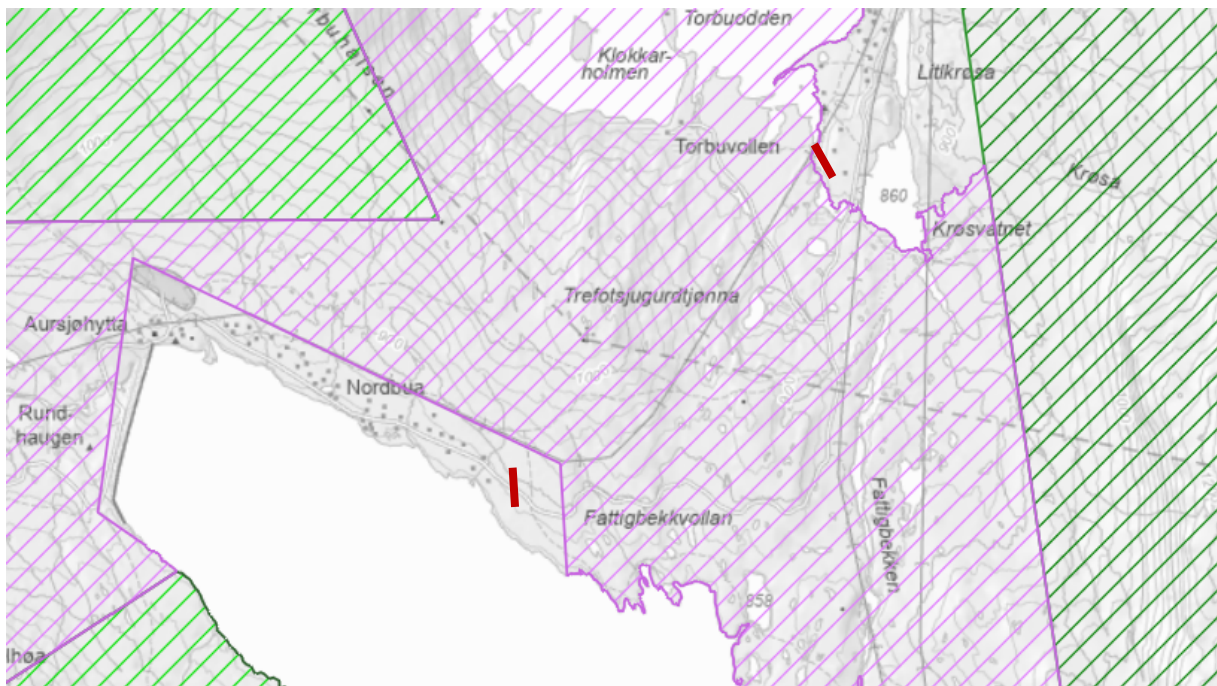
Delansvar: Klima- og miljødepartementet

Dersom tiltaket gjennomføres vil Energidepartementet, NVE og veieiere være hovedansvarlig og Miljødirektoratet og veieier være delansvarlig. Tiltaket oppfordrer til at veierer frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøvelse dersom aktørene ikke ønsker å gjennomføre tiltaket. Om tiltaket skal gjennomføres, og eventuell endelig utforming av tiltaket, herunder eventuelle budsjettmessige konsekvenser for Klima- og miljødepartementet vil først kunne fastslås i etterkant av alminnelig høring. Basert på tilbakemelding fra veieiere vil tiltaket enten opprettholdes, justeres eller utgå før tiltaksplanen fastsettes. Klima- og miljødepartementet vil kunne være delansvarlig for tiltaket eksempelvis gjennom at støtte til gjennomføring kan falle inn under tilskuddsordningene på kap. 1420, post 87 og kap. 1420, post 60 på Klima- og miljødepartementets budsjett, og at aktørene kan søke om tilskudd til tiltaket.

Tiltaket innebærer å sperre Aursjøvegen for allmenn motorferdsel fra Krøsbekken til hytteområder ved Aursjøen i Molde kommune. Dette gjennomføres ved at eksisterende bom ved Krøsbekken holdes stengt hele året for allmenn motorferdsel, samt at det settes opp ny bom like øst for siste hytte ved Aursjøen i Molde kommune. Sammen med informasjons- og kanaliseringstiltak på Torbuhalsen, kan dette bidra til å gjøre Torbuhalsen roligere og legge til rette for at reinen kan trekke gjennom området. På sikt kan dette bidra til å reetablere et funksjonelt trekk av rein mellom delbestandene i Snøhetta øst og vest.

Tiltaket vil gjøre at Aursjøvegen ikke lenger kan kjøres som en rundtur mellom Eikesdalen og Sunndal. Det kan medføre en lengre kjøretur for enkelte hytteeiere. Statnett og Statkraft, som drifter kraftanlegg og ledninger i området, blir også påvirket, men deres eksisterende bruk av veinettet er begrenset. Der det vurderes nødvendig, er det mulighet for å gi aktører tilgang til å kjøre gjennom bommen. Slik tilgang må vektas mot hensynet til at tiltaket skal ha effekt. Det foreslås at oppsyn, eier av seter på Torbuhalsen og landbruksrelatert virksomhet, eksempelvis i forbindelse med sau på utmarksbeite, gis tilgang til å kjøre gjennom bommen. Kraftregulant skal ha også tilgang til vei, jf. vassdragslovgivningen.

Tiltaket krever frivillig samtykke fra veieier. Aursjøvegen driftes av et etablert veiselskap, Aursjøvegen AS, hvor Sunndal og Molde kommune, samt Statkraft Energi AS er eiere. Gjeldende konsesjon for Aura kraftverk inneholder også vilkår om at Aursjøvegen skal kunne brukes av allmenheten. Gjennomføring av tiltaket forutsetter at det gis unntak fra konsesjonsvilkåret. Veistrekningen fra Krøsbekken til hytteområder ved Aursjøen i Molde kommune ligger i Torbudalen biotopvernområde og det må vurderes om det er en forutsetning for tiltaket at bestemmelser om motorisert ferdsel i forskriften endres. En slik forskriftsendring gjennomføres av Klima- og miljødepartementet.

Figur: Plassering av nye bom øst for hytteområdet ved Aursjøen (til venstre) og plassering av eksisterende bom ved Krøsbekken (til høyre). Det lilla-skraverte området viser Torbudalen biotopvernområde. Kartet viser omtrentlig plassering av bom. Eksakt plassering med GPS-punkt fastsettes etter høringen.

Tiltak 13: Innføre sykkelforbud på Aursjøvegen fra Krøsbekken til hytteområder ved Aursjøen i Molde kommune

Hovedansvar: Klima- og miljødepartementet, Energidepartementet, Norges vassdrags- og energidirektorat

Dersom tiltaket gjennomføres vil Klima- og miljødepartementet, Energidepartementet og NVE være hovedansvarlige. Tiltaket innebærer at det innføres sykkelforbud på Aursjøvegen fra Krøsbekken til hytteområder ved Aursjøen i Molde kommune. For at tiltak nr. 12 om å sperre for gjennomkjøring av Aursjøvegen skal ha effekt, er det viktig at også annen ferdsel enn motorferdsel på denne

veistrekningen reduseres. Veistrekningen ligger i all hovedsak innenfor Torbudalen biotopvernområde. Forskrift om Torbudalen biotopvernområde gir ikke hjemmel for å forby sykling. Forskriften må derfor endres slik at det kan innføres et sykkelforbud på denne veistrekningen med hjemmel i verneforskriften. Tiltaket må ses i sammenheng med tiltaket i tiltakspakke 7 om å vurdere regelverksendringer for å muliggjøre regulering av ulike former for ferdsel innenfor verneområder i villreinområdet.

Aursjøvegen driftes av et etablert veiselskap, Aursjøvegen AS, hvor Sunndal og Molde kommune, samt Statkraft Energi AS er eiere, og gjeldende konsesjon for Aura kraftverk inneholder vilkår om at Aursjøvegen skal kunne brukes av allmenheten. Gjennomføring av tiltaket forutsetter at det gis unntak fra konsesjonsvilkåret. Tiltaket vil gi effekt med en gang det blir satt i gang.

Klima- og miljødepartementet vil videre kunne være delansvarlig for tiltaket gjennom at støtte til informasjonstiltak kan falle inn under tilskuddsordningene på kap. 1420, post 87 på Klima- og miljødepartementets budsjett, og at aktørene kan søke om tilskudd til tiltaket.

Tiltak 14: Kortere åpningstid på Aursjøvegen fra Eikesdalen til Aursjøen **Hovedansvar** Veieier, Energidepartementet, Norges vassdrags- og energidirektorat

Dersom tiltaket gjennomføres vil veieier, Energidepartementet og NVE være hovedansvarlige. Tiltaket oppfordrer til at veier frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøving dersom aktørene ikke ønsker å gjennomføre tiltaket. Om tiltaket skal gjennomføres, og eventuell endelig utforming av tiltaket, herunder eventuelle budsjettmessige konsekvenser for Klima- og miljødepartementet vil først kunne fastslås i etterkant av alminnelig høring. Basert på tilbakemelding fra veieier vil tiltaket enten opprettholdes, justeres eller utgå før tiltaksplanen fastsettes. Klima- og miljødepartementet vil videre kunne være delansvarlig for tiltaket gjennom at støtte til informasjonstiltak kan falle inn under tilskuddsordningene på kap. 1420, post 87 på Klima- og miljødepartementets budsjett, og at aktørene kan søke om tilskudd til tiltaket.

Tiltaket innebærer at veistrekningen er åpen for allmenn motorferdsel fra 15. juni til 30. oktober. Veien kan brøytes opp for tørking og nødvendig vedlikehold fra 1. juni. Sammen med informasjons- og kanalisierende tiltak for å redusere ferdsel over Torbuhalsen og å sperre veien for allmenn motorferdsel fra Krøsbekken til hytteområder ved Aursjøen, vil dette bidra til å gi hele området ro og bedre reinens trekkmuligheter både mellom Snøhetta vest og øst, og innad i Snøhetta vest. Tiltaket vil gi effekt med en gang det blir satt i gang. Det vil være unntak for landbruksaktivitet, drift av kraftanlegg og oppsynsvirksomhet, som vil kunne bruke veien i den stengte perioden dersom snø- og værforhold tillater det.

I dag er veien åpen fra 1. juni, og brøytes opp for tørking fra midten av mai. Veien stenges naturlig om høsten med snøfall. Tiltaket påvirker mulighetene som allmenheten, hytteeiere og næringsdrivende (unntatt landbruksvirksomhet) har for tilkomst til områder langs veistrekningen deler av året, men innebærer ikke en drastisk endring sammenlignet med åpningstidene som gjelder for veistrekningen i dag. DNT driver Aursjøhytta som ligger langs veien ved Aursjøen.

Tiltaket kan gjennomføres ved at veieier stenger veien i angitt periode, med hjemmel i friluftsløven. Statkraft er eier av veien, og gjeldende konsesjon for Aura kraftverk inneholder vilkår om at Aursjøvegen skal kunne brukes av allmenheten. Gjennomføring av tiltaket forutsetter at energi- og vassdragsmyndighetene treffer vedtak om å endre dette konsesjonsvilkåret.

Tiltak 15: Redusere åpningstid på Aursjøvegen fra Litldalen til Krøsbekken **Hovedansvar:** Veieier, Energidepartementet og Norges vassdrags- og energidirektorat

Dersom tiltaket gjennomføres vil veieier, Energidepartemenet og NVE være hovedansvarlige. Tiltaket oppfordrer til at veier frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøving dersom aktørene ikke ønsker å gjennomføre tiltaket. Om tiltaket skal gjennomføres, og eventuell endelig utforming av tiltaket, herunder eventuelle budsjettmessige konsekvenser for Klima- og miljødepartementet vil først kunne fastslås i etterkant av alminnelig høring. Basert på tilbakemelding fra veieier vil tiltaket enten opprettholdes, justeres eller utgå før tiltaksplanen fastsettes. Klima- og miljødepartementet vil videre kunne være delansvarlig for tiltaket gjennom støtte til informasjonstiltak som kan falle inn under tilskuddsordningene på kap. 1420, post 87 på Klima- og miljødepartementets budsjett, og at aktørene kan søke om tilskudd til tiltaket.

Tiltaket innebærer at veistrekningen er åpen for allmenn motorferdsel fra 15. juni til 30. oktober. Veien kan brøytes opp for tørking og nødvendig vedlikehold fra 1. juni. Sammen med informasjons- og kanalisierende tiltak for å redusere ferdsel over Torbuhalsen og å sperre veien for allmenn motorferdsel fra Krøsbekken til hytteområder ved Aursjøen, vil dette bidra til å gi hele området ro og bedre reinens trekkmuligheter både mellom Snøhetta vest og øst, og innad i Snøhetta vest. Tiltaket vil gi effekt med en gang det blir satt i gang. Det vil være unntak for landbruksaktivitet, drift av kraftanlegg og oppsynsvirksomhet, som vil kunne bruke veien i den stengte perioden dersom snø- og værforhold tillater det.

I dag er veien åpen fra 1. juni, og brøytes opp for tørking fra midten av mai. Veien stenges naturlig om høsten med snøfall. Tiltaket påvirker mulighetene som allmennheten, hytteeiere og næringsdrivende (unntatt landbruksnæring) har for tilkomst til områder langs veistrekningen deler av året, men innebærer ikke en drastisk endring sammenlignet med åpningstidene som gjelder for veistrekningen i dag.

Tiltaket kan gjennomføres ved at veieier stenger veien i angitt periode med hjemmel i friluftsløven. Statkraft er eier av veien, og gjeldende konsesjon for Aura kraftverk inneholder vilkår om at Aursjøvegen skal kunne brukes av allmenheten. Gjennomføring av tiltaket forutsetter at energi- og vassdagsmyndigheten treffer vedtak om å endre dette konsesjonsvilkåret.

Tiltak 16: Innføre campingforbud og fjerne muligheter for villcamping langs Aursjøvegen

Hovedansvar/delansvar: Molde og Sunndal kommuner, grunneier (Statkraft, ev. Statskog og private grunneiere), veieiere, verneområdeforvaltning og ev. Miljødirektoratet

Tiltaket oppfordrer til at aktørene frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøving dersom aktørene ikke ønsker å gjennomføre tiltaket. Om tiltaket skal gjennomføres, og eventuell endelig utforming av tiltaket, herunder eventuelle budsjettmessige konsekvenser for Klima- og miljødepartementet vil først kunne fastslås i etterkant av alminnelig høring. Basert på tilbakemelding fra aktørene vil tiltaket enten opprettholdes, justeres eller utgå før tiltaksplanen fastsettes. Klima- og miljødepartementet vil kunne være delansvarlig for tiltaket eksempelvis gjennom at støtte til gjennomføring kan falle inn under tilskuddsordningene på kap. 1420, post 81, og kap. 1420, post 87 på Klima- og miljødepartementets budsjett, og at aktørene kan søke om tilskudd til tiltaket.

Langs flere av veiene i og i utkantene av villreinområdet er det et betydelig omfang av overnatting i bobiler, campingvogner og lignende i lommer og avkjørslser, som medfører at folk oppholder seg lenger i og i nærheten av sårbare områder. Gjennom fysisk å fjerne, eller hindre tilgangen til avkjøringslommer og avkjøringsmuligheter, og å innføre campingforbud langs hele Aursjøveien fra

Litldalen til Eikesdalen, kan man fjerne en del av denne aktiviteten og minske ferdselstrykket i mange av områdene. Tiltak nr. 12 vil i tillegg forhindre camping langs veistrekningen fra Krøsbekken til hytteområdet ved Aursjøen i Molde kommune, gjennom Torbuhalsen biotopvernområde. Tiltaket vil ha effekt med en gang det blir gjennomført.

Tiltaket vil berøre tilreisende til området og lokale som benytter området til camping, men det finnes alternative campingplasser og overnattingssteder som kan benyttes. En gjennomføring i tråd med dette vil innebære kostnader til informasjon og skilting, og sanering/avstenging av avkjøringsmuligheter og lommer langs veien. Tiltaket vil ha umiddelbar effekt ved å bidra til å minske totaltrykket av ferdsel og aktivitet i viktige områder for villreinen. Molde og Sunndal kommuner er ansvarlig for å innføre tiltaket gjennom lokal forskrift etter friluftsløven, som også krever samtykke av grunneier. Veien går delvis gjennom verneområde, og det kan også være muligheter for regulering gjennom verneforskriften, eventuelt gjennom endringer i verneforskriftene. Forvaltningsplanen for verneområdene på Dovrefjell kan også være grunnlag for å gi retningslinjer om camping i verneområdet.

Tiltaket vil bidra til å styre de besøkende mot lokale campingplasser og overnattingsbedrifter og vil dermed kunne bidra til økt verdiskaping lokalt. Tilstrekkelig mulighet for dagparkering, og etablering av enkelte tilrettelagte steder for camping langs veien vil bidra til å opprettholde tilbudet i en avgrenset og kontrollert form. Tiltaket er avhengig av tilslutning fra kommunene og grunneiere/veieiere.

1.2.1.2 Forventet effekt og konsekvenser

Det aktuelle området er relativt smalt, og det er fortsatt noe aktivitet av rein i dette gamle vandringsområdet. Vandringene er imidlertid kraftig forringet av vannkraftutbygging, etterfulgt av bygging av private hytter og en turisthytte, samt at det er etablert en gjennomkjøringsvei i trekkkorridoren. Klima- og miljødepartementet har etter innspill fra Miljødirektoratet vurdert hvilke forventede effekter tiltakspakken har for villrein. Tiltakspakken vurderes som viktig for måloppnåelse. De opprinnelige tiltakene som ble foreslått i faggrunnlaget "sanere Aursjøvegen fra Krøsbekken til hytteområder ved Aursjøen i Molde kommune, og innføre ferdselsrestriksjon i en sone over Torbuhalsen i perioden 15. juni til 30. oktober", er fjernet. Departementet vurderer at de nye tiltakene informasjons- og kanaliserende tiltak, samt bom på begge sider av Torbuhalsen vil være et svakere tiltak og ha mindre effekt. Likevel inneholder tiltakspakken flere tiltak som skal virke sammen i et relativt lite område. Hver for seg er ikke tiltakene så sterke, men det er grunn til å tro at de samlet kan ha en god effekt.

Klima- og miljødepartementet har vurdert de administrative og økonomiske konsekvensene av tiltakspakken på bakgrunn av det som fremgår av faggrunnlaget, samt det som har fremkommet i løpet av involveringen i forkant av høringen. For enkelte tiltak i tiltakspakken der aktører oppfordres til frivillig å være ansvarlig for å gjennomføre tiltak, kan tiltaket ha konsekvenser for Klima- og miljødepartementet eksempelvis gjennom at det kan søkes om støtte til gjennomføring gjennom tilskuddsordninger på departementets budsjett. Eventuelle kostnader for gjennomføring av slike tiltak dekkes innenfor de til enhver tids gjeldende budsjetttrammer.

Det er et formål med tiltakene som foreslås nord for Aursjøen at disse skal bidra til mindre ferdsel i området, inkludert mindre turisme. Tiltakene vil innebære konsekvenser for allmennhetens tilgang til området og vanskeliggjøre tilkomsten via Aursjøvegen til et mye besøkt friluftslivsområde rundt Torbuhalsen. Aursjøvegen har de siste årene i økende grad blitt lansert som et turistmål og blir benyttet av tilreisende turister. Særlig tiltaket om å sperre Aursjøvegen for gjennomkjøring vil påvirke veiens potensial som turistmål negativt. DNT driver Aursjøhytta som ligger ved Aursjøen. Det

antas at særlig tiltaket om å sperre veien for gjennomkjøring vil medføre at turisthytta får færre besøkende og dermed et inntektstap.

Tiltakene om reduserte åpningstider på Aursjøvegen og sykkelforbud vil ikke koste noe å innføre i seg selv, men det er påregnelig med betydelige kostnader og ressursbruk hos forvaltningen i forbindelse med informasjonstiltak knyttet til gjennomføringen av tiltakene, inkludert skilting. Innføring av et sykkelforbud vil også innebære noe ressursbruk i kommunene. Tiltaket om å sperre Aursjøvegen for gjennomkjøring innebærer kostnader i forbindelse med etablering av ny bom etter hytteområdet ved Aursjøen i Molde kommune samt skilting.

Forbud mot camping langs veien vil berøre allmenheten, både lokalbefolkningen og tilreisende, og ha negative konsekvenser for tilgjengeligheten til rimelig overnatting i nærhet av natur. Samtidig finnes det alternativer for overnatting i området, slik at de negative konsekvensene ikke vurderes som betydelige. Innføringen av forbudet vil ha økonomiske og administrative konsekvenser knyttet til informasjon og skilting for at tiltaket skal ha effekt. Det kan også være aktuelt med sanering/avstenging av avkjøringsmuligheter og lommer langs veien, som det eventuelt må påregnes betydelige kostnader knyttet til.

For tiltakene om å sperre Aursjøvegen for gjennomkjøring og redusere åpningstider på Aursjøvegen, er det påregnelig med konsekvenser for veilaget Aursjøvegen AS, i form av tapte inntekter som følge av bortfall av bominntekter. Departementet har ikke grunnlag for å anslå inntektstapet for veilaget. Aursjøvegen AS drifter og vedlikeholder veien og eies av Molde kommune, Sunndal kommune og Statkraft. Samlet sett vurderes derfor de negative konsekvensene for veieier som begrensede.

Kostnader knyttet til gjennomføring av tiltakene i tiltakspakken vil dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

2B: Tiltak sør for Aursjøen

Oversikt over tiltakspakken

Tiltakspakke 2b: Gjenopprette et funksjonelt trekk mellom Snøhetta øst og vest – sør for Aursjøen	
17	Redusere åpningstiden og redusere motorisert ferdsel på Dalsidevegen
18	Innføre campingforbud og fjerning av muligheter for villcamping langs Dalsidevegen med sideveier

1.2.2.1 Nærmere om de enkelte tiltakene

Tiltak 17: Redusere åpningstiden og redusere motorisert ferdsel på Dalsidevegen

Hovedansvar: Grunneiere og veieier

Delansvar: Klima- og miljødepartementet

Tiltaket oppfordrer til at veieiere frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøving dersom aktørene ikke ønsker å gjennomføre tiltaket. Om tiltaket skal gjennomføres, og eventuell endelig utforming av tiltaket, herunder eventuelle budsjettmessige konsekvenser for Klima- og miljødepartementet vil først kunne fastslås i etterkant av alminnelig høring. Basert på tilbakemelding fra veieiere vil tiltaket enten opprettholdes, justeres eller utgå før tiltaksplanen fastsettes.

Dalsidevegen, som går fra Lesja og inn til Aursjøen med flere forgreininger, er en privateid grusvei som er mye brukt som tilkomst til fjellet både for lokale og tilreisende. Veien brøytes i dag opp til vinter- og påskeferie, og åpner i slutten av mai, og brukes mye i barmarksesongen blant annet til

friluftsliv, jakt, fiske og adkomst til setrer og hytter i området. Tiltaket, både alternativ 1 og 2 krever tilslutning fra kommunen og veieier.

Alternativ 1

Tiltaket innebærer at Dalsidevegen fra Reindølkrysset og innover mot Aursjøen er åpen for allmenn motorferdsel fra 15. juni til 30. oktober. Veien kan brøytes for tørking og nødvendig vedlikehold fra 1. juni. Dette vil gi området mer ro og gi reinen større muligheter til å gjenoppta trekk mellom vest og øst. Det vil være unntak fra bestemmelsene for landbruksaktivitet og oppsynsvirksomhet dersom vær- og snøforhold tillater det. Tiltaket krever samtykke fra veieier.

Tiltaket vil innskrenke muligheten for tilkomst til området i vår- og høstsesongen, og for rettighetshavere vil det kunne innebære reduserte inntekter. Tiltaket vil ha effekt med en gang det blir satt i verk, og vil bidra til å minske totaltrykket av ferdsel og aktivitet i viktige områder for villreinen.

Alternativ

Tiltaket innebærer at veien er stengt fra 30. oktober til påske, og deretter stengt frem til veien sommeråpnes 1. juni. Dette samsvarer med åpningstidene for veien fra Myrin inn i Jora landskapsvernområde som ligger øst for denne veien. Dalsidevegen skal også kunne stenges på kort varsel dersom villrein trekker inn i området enkelte dager. Veien skal også kunne nattestenges av samme grunn dersom det er behov for det.

Det vil være unntak fra bestemmelsene for landbruksaktivitet og oppsynsvirksomhet dersom vær- og snøforhold tillater det. Tiltaket krever samtykke fra veieier.

Tiltak 18: Innføre campingforbud og fjerne muligheter for villcamping langs Dalsidevegen med sideveier

Hovedansvar: Lesja kommune og grunneiere

Tiltaket oppfordrer til at aktørene frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøving dersom aktørene ikke ønsker å gjennomføre tiltaket. Om tiltaket skal gjennomføres, og eventuell endelig utforming av tiltaket, herunder eventuelle budsjettmessige konsekvenser for Klima- og miljødepartementet vil først kunne fastslås i etterkant av alminnelig høring. Basert på tilbakemelding fra aktørene vil tiltaket enten opprettholdes, justeres eller utgå før tiltaksplanen fastsettes. Klima- og miljødepartementet vil kunne være delansvarlig for tiltaket eksempelvis gjennom at støtte til gjennomføring kan falle inn under tilskuddsordningene på kap. 1420, post 81 på Klima- og miljødepartementets budsjett, og at aktørene kan søke om tilskudd til tiltaket.

Langs flere av veiene i og i utkantene av villreinområdet er det et betydelig omfang av overnatting i bobiler, campingvogner ol. på lommer og avkjørslser, som medfører at folk oppholder seg i og i nærheten av sårbare områder lengre. Tiltaket innebærer å fysisk fjerne, eller hindre tilgangen til avkjøringslommer og avkjøringsmuligheter, og innføre campingforbud langs hele Dalsidevegen med sideveier fra Reindølskrysset og innover. Dette vil bidra til å fjerne en del av aktiviteten og minske ferdselstrykket i mange av områdene.

Tiltaket vil berøre tilreisende til området og lokale som benytter området til camping, men det finnes alternative campingplasser og overnattingssteder som kan benyttes. Tiltaket vil innebære kostnader til informasjon og skilting, og sanering/avstenging av avkjøringsmuligheter og lommer langs veien. Tiltaket vil ha umiddelbar effekt ved å bidra til å minske totaltrykket av ferdsel og aktivitet i viktige

områder for villreinen. Lesja kommune er ansvarlig for å innføre tiltaket gjennom lokal forskrift etter friluftsløven, som også krever samtykke av grunneierne.

Tiltaket vil bidra til å styre besøkende mot lokale campingplasser og overnattingsbedrifter og dermed kunne bidra til økt verdiskaping lokalt. Tilstrekkelig mulighet for dagparkering, og etablering av enkelte tilrettelagte steder for camping langs veien vil bidra til å opprettholde tilbudet i en avgrenset og kontrollert form.

Tiltaket avhenger av frivillig tilslutning fra kommunen og grunneiere i området.

1.2.2.2 Forventet effekt og konsekvenser

Klima- og miljødepartementet har etter innspill fra Miljødirektoratet, vurdert den forventede effekten av denne tiltakspakken som lav, selv om tiltakene er konkrete. Stenging av Dalsidevegen vil imidlertid være det mest effektive tiltaket av disse to.

Dalsidevegen er ikke en gjennomfartsvei, men en ca. 7 mil lang grusvei fra Lesja som eies av Dalsida Hytteeierforening, Lesja kommune, Lesja Fjellstyre og Lesja setereierforening. Veien ble opprinnelig anlagt i forbindelse med Aura kraftanlegg på 50-tallet.

Den konkrete effekten ved denne tiltakspakken må derfor ses opp mot effekten ved andre tiltak og effekten av tiltaksplanen som helhet.

Klima- og miljødepartementet har vurdert administrative og økonomiske konsekvenser av tiltakspakken på bakgrunn av det som fremgår av faggrunnlaget, samt det som har fremkommet i løpet av involveringen i forkant av høringsen.

Tiltakene som er foreslått sør for Aursjøen knyttet til Dalsidevegen, vil ha konsekvenser i form av å innskrenke allmennhetens muligheter for tilkomst til området i skuldersesongene på våren og høsten, og vanskeliggjøre bruk av fritidseiendommer, friluftsliv og jakt. Tiltaket vil ikke ha konsekvenser for beitenæring og oppsynsvirksomhet. Alternativ 2 vil også innskrenke muligheten for tilkomst i vinterferien for hytteeiere og andre.

For de privatpersoner og fjellstyrer som leier ut hytter, jaktrettigheter og lignende, vil tiltaket kunne bety reduserte inntekter. For veilaget vil tiltaket bety et inntektstap fra bominntekter, men veieier vil samtidig ha innsparinger for utgifter til brøyting. Departementet har ikke grunnlag for å anslå kostnader til kompensasjon for de berørte veieierne nærmere.

Forbud mot camping langs veien vil berøre både lokalbefolkningen og tilreisende, og ha negative konsekvenser for tilgjengeligheten til rimelig overnatting i nærheten av naturen. Samtidig finnes det alternativer for overnatting i området, slik at de negative konsekvensene ikke vurderes som betydelige. Innføringen av forbudet vil ha økonomiske og administrative konsekvenser til informasjon og skilting for at tiltaket skal ha effekt, og det kan også bli aktuelt med sanering/avstenging av avkjøringsmuligheter og lommer langs veien, som det eventuelt må påregnes betydelige kostnader til.

For enkelte tiltak i tiltakspakken der aktører oppfordres til frivillig å være ansvarlig for å gjennomføre tiltak, kan tiltaket ha konsekvenser for Klima- og miljødepartementet eksempelvis gjennom at det kan søkes om støtte til gjennomføring gjennom tilskuddsordninger på departementets budsjett. Eventuelle kostnader for gjennomføring av slike tiltak dekkes innenfor de til enhver tids gjeldende budsjetttrammer.

1.3 Opprettholde og bedre villreinens trekkmuligheter øst for Snøhetta-massivet

1.3.1 Innledning

Ferdselen av folk, spesielt knyttet til å oppleve moskusen, i området øst for Snøhetta-massivet er økende, mens ferdselen lengre inn i fjellet er stabil eller avtagende og bruken av turisthyttene er relativt stabil over tid. Det er få indikasjoner på at den forstyrrende ferdselen for villreinens trekk i området vil avta fremover, den ventes snarere å øke. Villreinen har et årstidsavhengig trekk rundt Snøhetta-massivet som i dag trues av aktiviteter øst for Snøhetta-massivet. Villreinen har tradisjonelt brukt dette området til trekk fra nordlige sommerbeiteområder til høst- og vinterbeiter på Hjerkinplatået. Dette trekket har vanligvis gått på seinsommeren. Dyrene bruker imidlertid deler av området hele året avhengig av vær og føre. Stor menneskelig ferdsel inn i området, langs stier i Stroplsjødalen, langs Snøheimvegen og turisme rettet inn mot moskus, påvirker villreinens bruk av området. Villreinen trekker fortsatt gjennom, men er hindret i å bruke området optimalt. Dersom ferdselen i området opprettholdes på et høyt nivå eller økes i tiden framover, vil forstyrrelsene i området trolig utvikle seg til å bli en fullstendig barriere for villreinens trekk gjennom området.

Oversikt over tiltakspakken

Tiltakspakke 3: Opprettholde og bedre villreinens trekkmuligheter øst for Snøhetta-massivet	
19	Begrense ferdsel langs Snøheimvegen og antallet daglige bussavganger til Snøheim
20	Legge ned stien gjennom Stroplsjødalen
21	Begrense åpningstidene for Reinheim turisthytte
22	Regulering av fuglehundprøver vest for E6 over Dovrefjell (22a) og taksering (22b)
23	Vurdere campingforbud og fjerning av muligheter for villcamping langs E6 over Dovrefjell
24	Styre ferdsel til Viewpoint Snøhetta

1.3.2 Nærmere om de enkelte tiltakene

Tiltak 19: Begrense ferdsel langs Snøheimvegen og antallet daglige bussavganger til Snøheim

Hovedansvar/delansvar: Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalparkstyre, DNT og Miljødirektoratet

For å bedre villreinens muligheter til å bruke området rundt Snøheimvegen og trekke gjennom det for å komme til andre deler av leveområdet sitt, er det sentralt at trafikken på veien begrenses til et minimum. Veien er stengt for privat biltrafikk, men det går daglig fem avganger med buss som folk kan benytte seg av for persontransport mellom Hjerkin og Snøheim, i tillegg til varetransport, håndverkere, landbruksnæring, forsvaret og kjøring til andre formål som har tillatelser fra vernemyndighetene. Samlet medfører dette trafikk som er til hinder for villreinens trekk gjennom barmarksesongen.

Nasjonalparkstyret har gjennom forvaltningsplanen for nasjonalparken og verneforskriftene mulighet til å redusere antall tillatelser til veikjøring, herunder stille vilkår om at kjøring skjer i forbindelse med eksisterende bussavganger for å samle trafikken. Det er mulig å innskrenke antallet daglige bussavganger vesentlig og fortsatt opprettholde et bra tilbud til de besøkende. Tiltaket forutsetter dialog med DNT og Miljødirektoratet som er avtaleparter for busstilbudet. Nasjonalparkstyret, i samråd med DNT og Miljødirektoratet, bør gjennomgå eksisterende praksis og tillatelser, med sikte på å redusere motorferdselen langs Snøheimvegen til et minimum av det som er nødvendig. Det kan også etableres et varelager for DNT på Hjerkin for å redusere varetransport inn til Snøheim.

Tiltaket vil påvirke varelevering og tjenestetilbud i forbindelse med drift av Snøheim turisthytte, og innebære en liten forringelse av dagens tilbud for allmenheten. Tiltaket kan medføre tapte inntekter

og økte driftskostnader primært for DNT. Tiltaket vil ha umiddelbar effekt på villreinen, og bedre villreinens muligheter til å bruke området og trekke gjennom det for å komme til andre deler av leveområdet.

Tiltak 20: Legge ned stier i Stroplesjødalen

Hovedansvar: DNT

Dersom tiltaket gjennomføres vil DNT være hovedansvarlig. Tiltaket oppfordrer til at DNT frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøving dersom aktøren ikke ønsker å gjennomføre tiltaket. Om tiltaket gjennomføres får det ingen budsjettmessige konsekvenser for Klima- og miljødepartementet. Basert på tilbakemelding fra DNT vil tiltaket enten opprettholdes, justeres eller utgå før tiltaksplanen fastsettes. Klima- og miljødepartementet vil kunne være delansvarlig for relevante deler av tiltaket, eksempelvis gjennom at støtte til gjennomføring kan falle inn under kap. 1420, post 31 på Klima- og miljødepartementets budsjett, og at aktørene kan søke om tilskudd til tiltaket.

Fjerning av merking av stier fører til mindre ferdsel og bidra til å kanalisere ferdselen til områder som medfører mindre negativ påvirkning på villreinen. Tiltaket innebærer fjerning av merking og revevegetering av deler av stiene gjennom Stroplesjødalen fra Moskusstien i øst og frem til Reinheim. Tiltaket påvirker allmennhetens ferdsel i området, og vil kreve noe midler til fjerning av stimerking og revevegetering samt informasjonstiltak. I tillegg til fysisk fjerning av dagens merkede sti, bør dette følges opp med ny informasjon på aktuelle nettstedet og i ulike kartløsninger. Tiltaket forventes å ha umiddelbar effekt på villreinen, og bedre villreinens muligheter til å bruke området og trekke gjennom det for å komme til andre deler av leveområdet sitt.

Figur: Stier i Stroplesjødalen inn til Reinheim turisthytte. Kilde: Norgeskart/SF.

Tiltak 21: Reduserte åpningstider for Reinheim turisthytte

Hovedansvar: DNT

Dersom tiltaket gjennomføres, vil DNT være hovedansvarlig. Tiltaket oppfordrer til at DNT frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøving dersom aktørene ikke ønsker å gjennomføre tiltaket. Om tiltaket skal gjennomføres, og eventuell endelig utforming av tiltaket, herunder eventuelle budsjettmessige konsekvenser for Klima- og miljødepartementet vil først kunne fastslås i etterkant av alminnelig høring. Basert på tilbakemelding fra DNT vil tiltaket enten opprettholdes, justeres eller utgå før tiltaksplanen fastsettes.

Reinheim turisthytte i Stropsljødalen tilrettelegger, sammen med stinettverket til Kongsvold, Åmotsdalshytta og Snøheim, for økt ferdsel inn i områder der det er stor konflikt mellom villreinens arealbruk og menneskelig ferdsel. Reinheim er en selvbetjent hytte som i dag er åpen hele året. Tiltaket innebærer at åpningstidene for Reinheim reduseres, slik at hytta stenges ca. 1. august, åpner igjen mot slutten av februar/starten av mars, og stenges etter påske frem til slutten av juni.

Reduserte åpningstider for Reinheim vil bidra til å minske forstyrrelsene i området. Kombinert med eventuelle ferdselsrestriksjoner deler av året og fjerning av stimerking gjennom Stropsljødalen, vil dette kunne skjerme området og redusere forstyrrelsene for villreinen. Tiltaket berører DNT og brukerne av hytta og forventes å ha umiddelbar effekt på villreinen, og bedre villreinens muligheter til å bruke området og trekke gjennom det for å komme til andre deler av leveområdet sitt.

Det kreves enighet med DNT for gjennomføring av tiltaket.

Tiltak 22 a)– *Alternativ 1: Vurdere forbud mot fuglehundprøver og trening av fuglehunder vest for E6 over Dovrefjell*

Hovedansvar/delansvar: Nasjonalparkstyret for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, grunneier

Tiltaket innebærer at det, i samråd med berørte parter, vurderes om det skal innføres et forbud mot å avholde fuglehundprøver og trening av fuglehunder vest for E6 over Dovrefjell. Tiltaket har som målsetting å bidra til å redusere den samlede belastningen for villreinen i området. Tiltaket vil sammen med resten av tiltakene i tiltakspakken bidra til å opprettholde og bedre villreinens trekkmuligheter øst for Snøhetta-massivet. Nasjonalparkstyret har mulighet til å regulere aktiviteten gjennom forskriften for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, eventuelt kan Statskog som grunneier regulere aktiviteten. Et forbud forutsetter at verneforskriften endres, for å etablere et forbud i forskriften. Tiltaket må ses i sammenheng med tiltakene i tiltakspakke 7 om å vurdere regelverksendringer for å muliggjøre regulering av ulike former for ferdsel innenfor verneområder i villreinområdet, og regulering av ferdsel utenfor verneområder i villreinområde.

Tiltaket vil bidra til å minske totaltrykket av ferdsel og aktivitet i viktige områder for villreinen, men vil ikke ha nevneverdig effekt dersom det ikke også innføres tiltak mot andre aktiviteter i samme område. Tiltaket vil innebære tap av en viktig og tradisjonsrik arena for fuglehundsporten for fuglehundklubbene og deres utøvere, og innebærer også et inntektstap for vare- og tjenestetilbydere lokalt. Tiltaket forventes å ha umiddelbar effekt på villreinen, og bedre villreinens muligheter til å bruke området og trekke gjennom det for å komme til andre deler av leveområdet sitt.

Tiltak 22 a)– *Alternativ 2: Vurdere prioritering av område for fuglehundprøver og trening av fuglehunder på Dovrefjell*

Hovedansvar/delansvar: Nasjonalparkstyret for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, grunneier

Tiltaket innebærer at det i samråd med berørte parter, vurderes om hovedområdet for fuglehundprøver ved E6 over Dovrefjell skal være øst for E6, mens området vest for E6 over Dovrefjell kan benyttes som reserveområde. For eksempel ved observasjon av villrein øst for E6 over Dovrefjell. Tiltaket har som målsetning å bidra til å redusere den samlede belastningen for villreinen i området. Tiltaket vil sammen med resten av tiltakene i tiltakspakken bidra til å opprettholde og bedre villreinens trekkmuligheter øst for Snøhetta-massivet.

Nasjonalparkstyret har mulighet til å regulere aktiviteten gjennom forvaltningsplanen for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og verneforskriften, eventuelt kan Statskog som grunneier regulere aktiviteten. Tiltaket vil bidra til å minske totaltrykket av ferdsel og aktivitet i viktige områder for

villreinen, men vil ikke ha nevneverdig effekt dersom det ikke også innføres tiltak mot andre aktiviteter i samme område. Tiltaket vil innebære at en tradisjonsrik arena for fuglehundsporten for fuglehundklubbene og deres utøvere delvis faller bort. Samtidig vil sporten kunne fortsette på østsiden av E6, som gir tilknytning til Kongsvoll. Tiltaket innebærer også et inntektstap for vare- og tjenestetilbydere lokalt. Tiltaket forventes å ha umiddelbar effekt på villreinen, og bedre villreinens muligheter til å bruke området og trekke gjennom det for å komme til andre deler av leveområdet sitt.

Tiltak 22 b) Vurdere praksis med taksering av ryper vest for E6 over Dovrefjell

Hovedansvar/delansvar: Nasjonalparkstyret for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, grunneier

Tiltaket innebærer at praksisen med taksering av ryper vest for E6 over Dovrefjell skal vurderes, for å se om denne bør avsluttes eller innskrenkes. Formålet med tiltaket er rent forvaltningsmessig. Taksering av rypebestanden skjer etter en fast metodikk der ekvipasjer med fuglehunder og fører går gjennom fastlagte linjer i terrenget og registrerer ryper. Disse tallene brukes deretter til å beregne tettheter av ryper i det aktuelle terrenget som igjen blir grunnlaget for forvaltning og jaktuttak påfølgende høst.

Dersom aktiviteten styres bedre, kan tiltaket bidra til å minske totaltrykket av ferdsel og aktivitet i viktige områder for villreinen, men vil ikke ha nevneverdig effekt dersom det ikke også innføres tiltak mot andre aktiviteter i samme område. Forventes å ha umiddelbar effekt på villreinen, og bedre villreinens muligheter til å bruke området og trekke gjennom det for å komme til andre deler av leveområdet sitt.

Tiltak 23: Vurdere campingforbud og fjerning av muligheter for villcamping langs E6 over Dovrefjell

Hovedansvar/delansvar: Samferdselsdepartementet, Statens vegvesen, Dovre og Oppdal kommuner

Langs flere av veiene i og i utkantene av villreinområdet er det et betydelig omfang av overnatting i bobiler, campingvogner og lignende på lommer og avkjørslers, som medfører at folk oppholder seg i og i nærheten av sårbare områder lenger. Gjennom fysisk å fjerne, eller hindre tilgangen til avkjøringslommer og avkjøringsmuligheter, og innføre campingforbud langs E6 fra Hjerkinntil Gammelholet i Drivdalen, kan man ta bort en del av denne aktiviteten og minske ferdselstrykket i mange av områdene.

Tiltaket vil ha umiddelbar effekt ved å bidra til å minske totaltrykket av ferdsel og aktivitet i viktige områder for villreinen. Dovre og Oppdal kommuner er ansvarlige for å innføre tiltaket gjennom lokal forskrift etter friluftsløven § 15, som også krever samtykke av grunneier (Statens vegvesen).

Tiltaket vil berøre tilreisende og lokale som benytter området til camping, men det finnes alternative campingplasser og overnattingssteder som kan benyttes. Tiltaket vil innebære kostnader til informasjon og skilting, og sanering/avstenging av avkjøringsmuligheter og lommer langs veien. Følgene av et slikt tiltak, er at det vil bidra til å styre de besøkende mot lokale campingplasser og overnattingsbedrifter og dermed kunne bidra til økt verdiskaping lokalt. Tilstrekkelig mulighet for dagparkering, og etablering av enkelte tilrettelagte steder for camping langs veien vil bidra til å opprettholde tilbudet i en avgrenset og kontrollert form. Landbrukets behov for stans og avkjøring må ivaretas. Klima- og miljødepartementet vil kunne være delansvarlig for tiltaket eksempelvis

gjennom at støtte til gjennomføring kan falle inn under tilskuddsordningen kap. 1420, post 81 på Klima- og miljødepartementets budsjett, og at aktørene kan søke om tilskudd til tiltaket.

Tiltak 24: Styre ferdsel til viewpoint SNØHETTA

Hovedansvar:: Norsk villreinsenter, Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalparkstyre, reiselivsaktører

Tiltaket er en videreføring av og videre satsing på kanaliseringen av ferdsel til utkikkspunktet viewpoint SNØHETTA, som vil være nødvendig dersom det på sikt innføres ferdselsrestriksjoner i området. For å kanalisere ferdselen til og rundt utkikkspunktet, er det behov for informasjonstiltak i form av målrettet markedsføring. Kostnader ved tiltaket vil dekkes av ansvarlige aktører innenfor gjeldende rammer. Det forventes ikke en umiddelbar og stor, målbar effekt av dette tiltaket, ettersom det primært er en videreføring av dagens kanalisering.

1.3.3 Forventet effekt og konsekvenser

Klima- og miljødepartementet har etter innspill fra Miljødirektoratet vurdert hvilke forventede effekter tiltakspakken har for villrein. I faggrunlaget er det foreslått effektive tiltak som å innføre ferdselsrestriksjoner, innføre begrensninger i organisert ferdsel, begrense trafikk og ferdsel langs Snøheimvegen, fjerning av sti i Strolpsjødalen, stenge eller rive turisthytten Reinheim, stramme inn eller forby fuglehundprøver, og campingforbud langs E6. I departementets foreliggende forslag er noen tiltak tatt videre, andre er justert eller utelatt. Faggrunlaget foreslår videre at det i trinn 2 innføres meget effektive tiltak som å fjerne moskusen, stenge og rive Snøheim turisthytte, fjerne Snøheimvegen, og flytte Viewpoint Snøhetta.

Klima- og miljødepartementet har i sitt forslag utelatt alle disse forslagene. Selv om de mest effektive tiltakene nå er fjernet, vurderes det likevel at alle de foreslåtte tiltakene er viktige da de samlet vurderes å ha middels effekt. Hvor raskt tiltakene kan innføres vil variere.

Klima- og miljødepartementet har vurdert administrative og økonomiske konsekvenser av tiltakspakken på bakgrunn av det som fremgår av faggrunlaget, samt det som har fremkommet i løpet av involveringen i forkant av høringen.

Tiltakene som foreslås i området øst for Snøhetta-massivet vil samlet sett ha konsekvenser for friluftslivet i stort, samt for DNT og fuglehundmiljøet konkret. Tiltaket knyttet til fuglehundprøver vest for Dovrefjell vil få konsekvenser for miljøet, enten ved at muligheten for å tilby en viktig arena for fuglehundsporten forsvinner eller vil kreve tilpasninger.

Forbud mot camping langs E6 over Dovrefjell vil berøre både lokalbefolkningen og tilreisende, og ha negative konsekvenser for tilgjengeligheten til rimelig overnatting i nærheten av naturen. Samtidig finnes det alternativer for overnatting i området, slik at de negative konsekvensene ikke vurderes som betydelige. Innføringen av forbudet vil ha økonomiske og administrative konsekvenser til informasjon og skilting for at tiltaket skal ha effekt. Dersom det etter en nærmere vurdering blir aktuelt med sanering/avstenging av enkelte avkjøringsmuligheter og lommer langs veien, vil det måtte påregnes betydelige kostnader. Det forutsettes av landbrukets behov ivaretas.

Tiltak knyttet til å begrense motorferdselen på Snøheimvegen, fjerning av stien gjennom Strolpsjødalen og reduserte åpningstider for Reinheim turisthytte vil innebære kostnader. Basert på tall fra DNT for 2024-sesongen, vil en stenging av Reinheim 1. august (og åpent 1. mars tom påsken), ville antallet overnattinger gått ned fra ca. 1500 til litt under 500, dvs. en nedgang på rundt 2/3.

Besøkstallene vil variere noe fra år til år, men generelt er august og delvis september uker hvor tilbudet på Reinheim er viktig.

Det konkrete omfanget av økonomiske konsekvenser vil avklares i den videre dialogen med DNT. Konkrete økonomiske konsekvenser av tiltaket knyttet til Snøheimvegen som kan pekes på, er kostnader knyttet til etablering av et varelager for DNT på Hjerkinns og et eventuelt inntektstap for DNT som følge av færre daglige bussavganger. Fjerning av stien gjennom Stoplsjødalen innebærer primært at stimerkingen skal fjernes, men også at deler av stien revegeteres. Dette vil innebære kostnader for forvaltningen. Kostnader knyttet til gjennomføring av tiltakene vil dekkes innenfor de til enhver tid gjeldende budsjetttrammer.

For enkelte tiltak i tiltakspakken der aktører oppfordres til frivillig å være ansvarlig for å gjennomføre tiltak, kan tiltaket ha konsekvenser for Klima- og miljødepartementet eksempelvis gjennom at det kan søkes om støtte til gjennomføring gjennom tilskuddsordninger på departementets budsjett. Eventuelle kostnader for gjennomføring av slike tiltak dekkes innenfor de til enhver tids gjeldende budsjetttrammer.

1.4 Snøhetta vest

1.4.1 4A: Opprettholde og bedre villreinens trekkmuligheter innad i Snøhetta vest villreinområde

1.4.1.1 Innledning

I Snøhetta vest er Aursjøveien en barriere for villreinens sesongavhengige trekk. Dette trekket, som er avgjørende for dyrenes bruk av leveområdet, foregår nedenfor Aursjødammen på sen vinter. Veien har betydelig trafikk om sommeren og markedsføres av reiselivsnæringen. Hvis trekket opphører, vil det påvirke villreinens kondisjon og antall. Planlagte utbygginger på Bjorli og i Eikesdalen kan øke menneskelig aktivitet, noe som kan forverre villreinens muligheter for trekk og beite. Tiltakspakken inneholder to ulike pakker, der den ene (4A) fokuserer på å opprettholde og bedre villreinens trekkmuligheter innad i Snøhetta vest, og den andre (4B) fokuserer på å ivareta urørte områder og trekkpassasjer som reinen bruker i dag i Snøhetta vest. Det er tiltak i begge tiltakspakkene som går igjen flere steder i tiltaksplanen.

Oversikt over tiltakspakken

Tiltakspakke 4a Snøhetta vest - Opprettholde og bedre villreinens trekkmuligheter innad i Snøhetta vest villreinområde	
25	Redusere åpningstidene på Aursjøvegen fra Eikesdalen til Aursjøen (<i>tilsvarer tiltak 14</i>)
26	Innføre campingforbud og fjerne muligheter for villcamping langs Aursjøvegen (<i>tilsvarer tiltak 16 og 32</i>)

1.4.1.2 Nærmere om de enkelte tiltakene

Tiltak 25: Redusere åpningstidene på Aursjøvegen fra Eikesdalen til Aursjøen

Hovedansvar: Veieier, Energidepartementet, Norges vassdrags- og energidirektorat

Tiltaket oppfordrer til at veiere frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøving dersom aktørene ikke ønsker å gjennomføre tiltaket. Om tiltaket skal gjennomføres, og eventuell endelig utforming av tiltaket, herunder eventuelle budsjettmessige konsekvenser for Klima- og miljødepartementet vil først kunne fastslås i etterkant av alminnelig høring. Basert på tilbakemelding fra veieiere vil tiltaket enten opprettholdes, justeres eller

utgå før tiltaksplanen fastsettes. Klima- og miljødepartementet vil videre kunne være delansvarlig for tiltaket gjennom at støtte til informasjonstiltak kan falle inn under tilskuddsordningene på kap. 1420, post 87 på Klima- og miljødepartementets budsjett, og at aktørene kan søke om tilskudd til tiltaket.

Tiltaket innebærer at veistrekningen er åpen for allmenn motorferdsel fra 15. juni til 30. oktober. Veien kan brøytes opp for tørking og nødvendig vedlikehold fra 1. juni. Sammen med informasjons- og kanalisierende tiltak for å redusere ferdsel over Torbuhalsen og å sperre veien for allmenn motorferdsel fra Krøsbekken til hytteområder ved Aursjøen, vil dette bidra til å gi hele området ro og bedre reinens trekkmuligheter både mellom Snøhetta vest og øst, og innad i Snøhetta vest. Tiltaket vil gi effekt med en gang det blir satt i gang. Det foreslås unntak for landbruksaktivitet, drift av kraftanlegg og oppsynsvirksomhet, som vil kunne bruke veien i den stengte perioden dersom snø- og værforhold tillater det.

I dag er veien åpen fra 1. juni, og brøytes opp for tørking fra midten av mai. Veien stenges naturlig om høsten med snøfall. Tiltaket påvirker mulighetene som allmennheten, hytteeiere og næringsdrivende (unntatt landbruksvirksomhet) har for tilkomst til områder langs veistrekningen deler av året, men innebærer ikke en drastisk endring sammenlignet med åpningstidene som gjelder for veistrekningen i dag. DNT driver Aursjøhytta som ligger langs veien ved Aursjøen.

Tiltak 26: Innføre campingforbud og fjerne muligheter for villcamping langs Aursjøvegen

Hovedansvar/delansvar: Molde og Sunndal kommuner, veieier, Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalparkstyre og ev. Klima- og miljødepartementet

Tiltaket oppfordrer til at aktørene frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøvelse dersom aktørene ikke ønsker å gjennomføre tiltaket. Om tiltaket skal gjennomføres, og eventuell endelig utforming av tiltaket, herunder eventuelle budsjettmessige konsekvenser for Klima- og miljødepartementet vil først kunne fastslås i etterkant av alminnelig høring. Basert på tilbakemelding fra aktørene vil tiltaket enten opprettholdes, justeres eller utgå før tiltaksplanen fastsettes. Klima- og miljødepartementet vil kunne være delansvarlig for tiltaket eksempelvis gjennom at støtte til gjennomføring kan falle inn under tilskuddsordningene på kap. 1420, post 81, og kap. 1420, post 87 og under kap. 1420, post 31 på Klima- og miljødepartementets budsjett, og at aktørene kan søke om tilskudd til tiltaket.

Langs flere av veiene i og i utkantene av villreinområdet er det et betydelig omfang av overnatting i bobiler, campingvogner og lignende i lommer og avkjørslers, som medfører at folk oppholder seg lenger i og i nærheten av sårbare områder. Gjennom fysisk å fjerne, eller hindre tilgangen til avkjøringslommer og avkjøringsmuligheter, og å innføre campingforbud langs hele Aursjøveien fra Litldalen til Eikesdalen, kan man fjerne en del av denne aktiviteten og minske ferdselstrykket i mange av områdene. Tiltak nr. 12 vil forhindre camping langs veistrekningen fra Krøsbekken til hytteområdet ved Aursjøen i Molde kommune, gjennom Torbuhalsen biotopvernområde. Tiltaket vil ha effekt med en gang det blir gjennomført.

Tiltaket vil berøre tilreisende til området og lokale som benytter området til camping, men det finnes alternative campingplasser og overnattingssteder som kan benyttes. Tiltaket vil innebære kostnader til informasjon og skilting, og sanering/avstenging av avkjøringsmuligheter og lommer langs veien. Et campingforbud og forbud mot villcamping vil ha umiddelbar effekt ved å bidra til å minske totaltrykket av ferdsel og aktivitet i viktige områder for villreinen. Molde og Sunndal kommuner er ansvarlig for å innføre tiltaket gjennom lokal forskrift etter friluftsløven, som også krever samtykke av grunneier. Veien går delvis gjennom verneområde, og det kan også være muligheter for regulering

gjennom verneforskriften, eventuelt gjennom endringer i verneforskriftene. Forvaltningsplanen for verneområdene på Dovrefjell kan også være grunnlag for å gi retningslinjer om camping i verneområdet.

Tiltaket vil bidra til å styre de besøkende mot lokale campingplasser og overnattingsbedrifter og vil dermed kunne bidra til økt verdiskaping lokalt. Tilstrekkelig mulighet for dagparkering, og etablering av enkelte tilrettelagte steder for camping langs veien vil bidra til å opprettholde tilbudet i en avgrenset og kontrollert form.

1.4.1.3 Forventet effekt og konsekvenser

Klima- og miljødepartementet har etter innspill fra Miljødirektoratet vurdert hvilke forventede effekter tiltakene i tiltakspakke 4A – Snøhetta vest har for villrein. Tiltakene består av flere tiltak som alle vil ha noe positiv effekt. Samlet sett vurderes tiltakene å gi middels effekt. Det vil være mulig å igangsette disse tiltakene relativt raskt.

Klima og miljødepartementet har vurdert administrative og økonomiske konsekvenser av tiltakspakken på bakgrunn av det som fremgår i faggrunnlaget, samt det som har fremkommet i løpet av involveringen i forkant av høringen.

For tiltakene knyttet til åpningstider på Aursjøvegen, er det påregnelig med konsekvenser for veiere i form av tapte inntekter fra bortfall av bominntekter, og det vil i tillegg måtte påregnes kostnader til informasjon, skilting og lignende. Samtidig vil veieier spare penger på brøyting av veien. Samlet sett vurderes derfor de negative konsekvensene for veieier som begrensede. Kostnader knyttet til gjennomføring av veitiltak vil dekkes innenfor gjeldende budsjettammer. Departementet har ikke grunnlag for å anslå kostnader til kompensasjon for de berørte veieierne.

Forbud mot camping langs veien vil berøre både lokalbefolkningen og tilreisende, og ha negative konsekvenser for tilgjengeligheten til rimelig overnatting i nærheten av naturen. Samtidig finnes det alternativer for overnatting i området, slik at de negative konsekvensene ikke vurderes som betydelige. Innføringen av forbudet vil ha økonomiske og administrative konsekvenser til informasjon og skilting for at tiltaket skal ha effekt, og det kan også bli aktuelt med sanering/avstenging av avkjøringsmuligheter og lommer langs veien, som det eventuelt må påregnes betydelige kostnader til.

Kostnader knyttet til gjennomføring av tiltakene vil dekkes innenfor de til enhver tid gjeldende budsjettammer.

For enkelte tiltak i tiltakspakken der aktører oppfordres til frivillig å være ansvarlig for å gjennomføre tiltak, kan tiltaket ha konsekvenser for Klima- og miljødepartementet eksempelvis gjennom at det kan søkes om støtte til gjennomføring gjennom tilskuddsordninger på departementets budsjett. Eventuelle kostnader for gjennomføring av slike tiltak dekkes innenfor de til enhver tids gjeldende budsjettammer.

1.4.2 4b: Ivareta urørte områder og trekkpassasjer som reinen bruker i dag

1.4.2.1 Innledning

Villreinens leveområder er under press fra mange aktiviteter, herunder ferdsel, turisme og utvikling av reiselivsdestinasjoner som Bjorli og Eikesdal. Dette kan skape barrierer som hindrer villreinens trekk og områdebruk i Snøhetta vest. Uten tiltak for å skjerme disse områdene, vil økt press på utbygging og ferdsel skape flere barrierer og øke belastningen på villreinen.

Oversikt over tiltakspakken

Tiltakspakke 4b Snøhetta vest - Ivareta urørte områder og trekkpassasjer som villreinen bruker i dag	
27	Stenge veien inn Sandgrovbotn for allmenn motorferdsel
28	Innføre sykkelforbud på Sandgrovbotnveien
29	Unngå å legge til rette for ferdsel inn i villreinområdet fra alpinanlegg og hytteområder på Bjorli
30	Erstatte Fjelløypa og Kongelbergløypa på Bjorli med ny trasé
31	Ta ut planer om videre utbygging av alpinanlegg og hytteområder i Eikesdalen av kommuneplanens arealdel
32	Innføre campingforbud og fjerne muligheter for villcamping langs Aursjøveien (tilsvarer tiltak 14 og 26)

1.4.2.2 Nærmere om de enkelte tiltakene

Tiltak 27: Stenge veien inn Sandgrovbotn for allmenn motorferdsel

Hovedansvar: : Veieier, Energidepartementet, Norges vassdrags- og energidirektorat

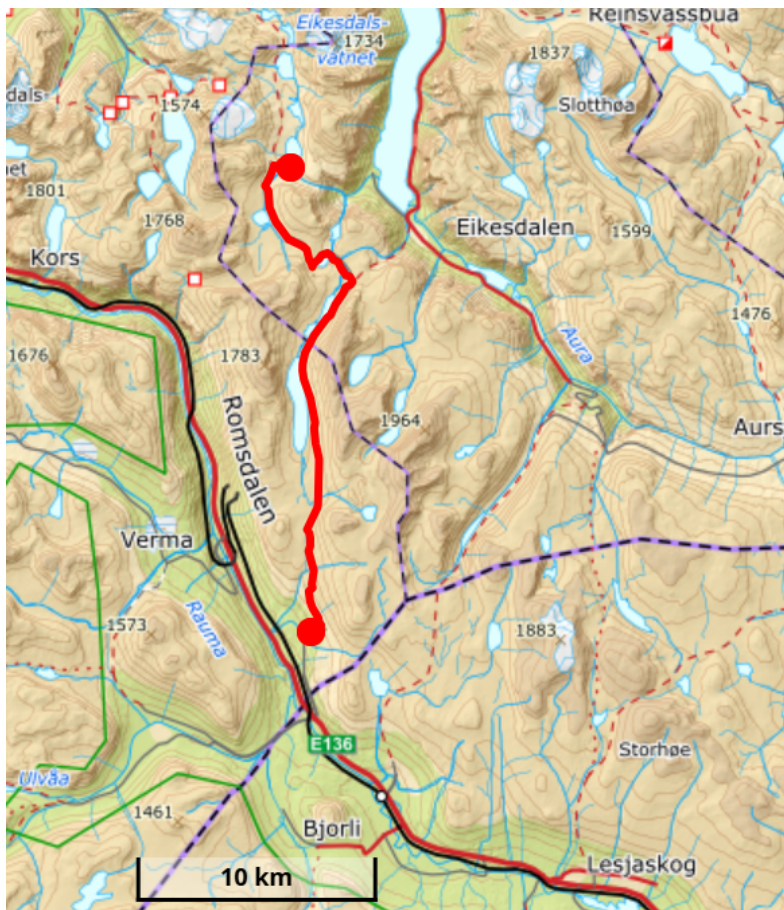
Tiltaket oppfordrer til at veieier frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøving dersom aktørene ikke ønsker å gjennomføre tiltaket. Tiltaket forutsetter videre at vassdragsmyndigheten på alminnelig måte gjennomfører prosess med høring og endring av konsesjonsvilkårene.

Om tiltaket skal gjennomføres, og eventuell endelig utforming av tiltaket, herunder eventuelle budsjettmessige konsekvenser for Klima- og miljødepartementet vil først kunne fastslås i etterkant av alminnelig høring. Basert på tilbakemelding fra veieiere vil tiltaket enten opprettholdes, justeres eller utgå før tiltaksplanen fastsettes.

Mellom Brue i Romsdalen, forbi Sandgrovbotn og til Nedre Mardalsvatnet, går det en gammel anleggsvei som i dag er åpen for allmenn motorferdsel og som skjærer gjennom store deler av villreinområdet fra sør til nord. Ferdselen på denne veien er allerede betydelig og økende, og stenging for allmenn ferdsel er et forebyggende tiltak mot at villreinens bruk av og trekk gjennom området hindres. Tiltaket innebærer å stenge veien for allmenn motorferdsel, med unntak av bruk knyttet til landbruksnæring, kraftregulant, oppsyn og tilsynsvirksomhet.

Store deler av veien ligger innenfor Dalsida landskapsvernområde og Mardalsbotn-Sandgrovbotn biotopvernområde. For den delen av veien som ligger innenfor verneområdene er det en forutsetning at det gjøres endringer i verneforskriftene, for at tiltaket kan gjennomføres som foreslått. Tiltaket må derfor ses i sammenheng med tiltaket i tiltakspakke 7 om å vurdere regelverksendringer for å muliggjøre regulering av ulike former for ferdsel innenfor verneområder i villreinområdet. For delen av veien som ligger utenfor verneområdene kan grunneier stenge veien for allmenn motorferdsel med hjemmel i friluftsløven. Statkraft er eier av veien. Veien er en del av utbyggingen av Grytten kraftverk, og gjeldende konsesjon for Aura kraftverk inneholder vilkår om at Sandgrovbotnvegen skal kunne brukes av allmenheten. Stenging av veien for allmenn motorferdsel forutsetter derfor at vassdragsmyndigheten treffer vedtak om dette. Det forutsettes at landbrukets behov ivaretas.

Tiltaket vil innebære at allmenheten og turistnæringen vil få redusert tilgang til området for å bedrive, friluftsliv, rekreasjon, jakt og fiske, men vil gi umiddelbar positiv effekt for villreinen. Tiltaket innebærer kostnader til bom, skilting/informasjon og håndheving gjennom styrking av eksisterende håndhevingsordninger.

Figur x. Markering av bom ved Brue og veien inn til Sandgrovbotn. Kilde: Norgeskart/SF

Tiltak 28: Innføre sykkelforbud på Sandgrovbotnveien

Hovedansvar: Rauma kommune, veieier, Norges vassdrags- og energidirektorat

Tiltaket oppfordrer til at aktørene frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøving dersom aktørene ikke ønsker å gjennomføre tiltaket. Om tiltaket skal gjennomføres, og eventuell endelig utforming av tiltaket, herunder eventuelle budsjettmessige konsekvenser for Klima- og miljødepartementet vil først kunne fastslås i etterkant av alminnelig høring. Basert på tilbakemelding fra aktørene vil tiltaket enten opprettholdes, justeres eller utgå før tiltaksplanen fastsettes.

Det er i dag utstrakt bruk av Sandgrovbotnveien til sykling, og det tilrettelegges og markedsføres aktivt for slik bruk. For at ikke fordelene med tiltaket om å stenge veien for allmenn motorferdsel (tiltak nr. 27) skal utlignes av økt sykkelferdsel, er det nødvendig å stenge veien også for sykling.

Store deler av veien ligger innenfor Dalsida landskapsvernområde og Mardalsbotn-Sandgrovbotn biotopvernområde. For den delen av veien som ligger innenfor verneområdene er det en forutsetning at det gjøres endringer i verneforskriftene, for at tiltaket kan gjennomføres som foreslått. Tiltaket må derfor ses i sammenheng med tiltaket i tiltakspakke 7 om å vurdere regelverksendringer for å muliggjøre regulering av ulike former for ferdsel innenfor verneområder i villreinområdet. For delen av veien som ligger utenfor verneområdene kan Rauma kommune vedta forskrift om å stenge veien for allmenn motorferdsel med hjemmel i friluftsløven. Dette krever samtykke fra grunneier. Statkraft er eier av veien. Veien er en del av utbyggingen av Grytten kraftverk, og gjeldende konsesjon for Aura kraftverk inneholder vilkår om at Sandgrovbotnvegen skal

kunne brukes av allmenheten. Sykkelforbud på veien forutsetter derfor at vassdragsmyndigheten treffer vedtak om dette.

Forbudet vil begrense allmenhetens mulighet til sykling i området og påvirke muligheten til sykkelbasert friluftsliv, som spesielt gjør de indre områdene mindre tilgjengelig. For reiselivet vil det bety bortfall av en mulighet til å utvikle deler av et reiselivsprodukt. Tiltaket vil ha umiddelbar og forebyggende effekt på villreinen, og vil bidra til å minske totaltrykket av ferdsel og aktivitet i viktige områder for villreinen. Tiltaket forutsetter midler til innkjøp og oppsett av fysisk bom, utarbeiding av informasjonsmateriell og målrettet informasjonsarbeid og til oppsyn/håndheving.

Tiltak 29: Unngå å legge til rette for ferdsel inn i villreinområdet fra alpinanlegg og hytteområder på Bjorli

Hovedansvar: Lesja kommune

Tiltaket oppfordrer til at kommunen frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøving dersom kommunen ikke ønsker å gjennomføre tiltaket.

Bjorli er en etablert reiselivsdestinasjon med alpinanlegg, skiløyper og ca. 1200 hytter. Det planlegges ytterligere utbygging av anlegget med 5000 nye sengeplasser, fordelt på 400-500 enheter av fritidsboliger, utleieenheter og hotell. Den planlagte utbyggingen vil flytte bebyggelse og alpinanlegg enda nærmere fjellet og villreinens leveområder, bidra til lettere tilkomst til villrein fjellet og vil sammen med planlagte anlegg i Eikesdalen skape en langtrekkende barriere for villreinen fra nord til sør som vil kunne hindre villreinens bruk av området og muligheter til å trekke mellom områder øst og vest i Snøhetta vest villreinområde. Det er i gjeldende kommuneplan begrensninger i bruk av alpinanlegg og infrastruktur, samt åpningstider, for å minske negativ påvirkning i deler av året. Den samlede belastningen fra Bjorli-området er stor allerede og bør av hensyn til villreinen ikke øke. Tiltaket innebærer at det av hensyn til villreinen søkes å unngå å legge til rette for økt ferdsel inn i villreinområdet fra alpinanlegg og hytteområder på Bjorli. Tiltaket kan innebære noe tapt potensiale for fremtidig utvikling og næring i et satsningsområde for kommunen og lokalt næringsliv.

Tiltak 30: Erstatte Fjelløypa og Kongelbergløypa på Bjorli med ny trasé

Hovedansvar: Lesja kommune og Bjorli Lesja løypelag

Tiltaket oppfordrer til at kommunen og løypelaget frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøving dersom kommunen og løypelaget ikke ønsker å gjennomføre tiltaket. Klima- og miljødepartementet vil kunne være delansvarlig for relevante deler av tiltaket, eksempelvis gjennom at støtte til gjennomføring kan falle inn under tilskuddsordningen på kap. 1420, post 80 og kap. 1420, post 60 på Klima- og miljødepartementets budsjett, og at aktørene kan søke om tilskudd til tiltaket.

For å forhindre fremtidige store negative virkninger fra skigåing på villreinens trekk- og områdebruk rundt Bjorli, er det nødvendig å erstatte Fjelløypa og Kongelbergløypa med en ny alternativ trasé. Sammen gir disse løypene folk en lett tilkomst til høyfjellet og stor rekkevidde til å nå langt inn i fjellet og villreinens leveområder, og den samlede effekten av bruken har vært antatt å øke i takt med ytterligere utbygging av området. Det er igangsatt et arbeid med å erstatte de to løypene med en ny trasé, etter initiativ fra løypelaget og med grunnlag i dispensasjon fra Lesja kommune. Tiltaket innebærer en videreføring av dette arbeidet. Tiltaket vil gi effekt umiddelbart, og vil kanalisere folk bort fra mer sårbare områder for villreinen og bidra til å skjerme disse i større grad.

Tiltak 31: Ta ut planer om videre utbygging av alpinanlegg og hytteområder i Eikesdalen av kommuneplanens arealdel

Hovedansvar: Molde kommune

Tiltaket oppfordrer til at kommunen frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøving dersom kommunen ikke ønsker å gjennomføre tiltaket.

Det har i lengre tid foreligget planer om utbygging av Eikesdal alpin, et alpinanlegg i Eikesdalen med skiheiser, hyttebebyggelse og øvrig infrastruktur som vil gi allmennheten lett tilgang til fjellet og villreinsens leveområder. Planen er hittil ikke realisert. Et slikt anlegg vil også kunne knyttes sammen med eksisterende og planlagte anlegg på Bjorli og på den måte skape en langsgående barriere for villreinen fra nord til sør, og vil kunne bli et hinder for villreinsens bruk av området og muligheter til å trekke mellom områder øst og vest i Snøhetta vest villreinområde. Disse planlagte tiltakene bør tas ut av gjeldende kommuneplan. Molde kommune er ansvarlig for revidering av eksisterende arealplaner. Tiltaket vil hindre en framtidig utbygging som vil være veldig uheldig for villreinen og som vil gi ytterligere press på arealene til en allerede presset villreinbestand, men vil innebære reduserte muligheter for utvikling i kommunene. Samtidig er den kommunale arealplanlegginga en avgjørende brikke i bevaringen av villreinen og dens leveområder.

Tiltak 32: Innføre campingforbud og fjerne muligheter for villcamping langs Aursjøvegen

Hovedansvar/delansvar: Molde og Sunndal kommuner, grunneier (Statkraft, ev. Statskog og private grunneiere), Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalparkstyre og ev. Klima- og miljødepartementet

Tiltaket oppfordrer til at aktørene frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøving dersom aktørene ikke ønsker å gjennomføre tiltaket. Om tiltaket skal gjennomføres, og eventuell endelig utforming av tiltaket, herunder eventuelle budsjettmessige konsekvenser for Klima- og miljødepartementet vil først kunne fastslås i etterkant av alminnelig høring. Basert på tilbakemelding fra aktørene vil tiltaket enten opprettholdes, justeres eller utgå før tiltaksplanen fastsettes. Klima- og miljødepartementet vil kunne være delansvarlig for tiltaket eksempelvis gjennom at støtte til gjennomføring kan falle inn under tilskuddsordningene på kap. 1420, post 81, og kap. 1420, post 87 og kap. 1420, eller under post 31 på Klima- og miljødepartementets budsjett, og at aktørene kan søke om tilskudd til tiltaket.

Langs flere av veiene i og i utkantene av villreinområdet er det et betydelig omfang av overnatting i bobil, campingvogner og lignende i lommer og avkjørslser, som medfører at folk oppholder seg lenger i og i nærheten av sårbare områder. Gjennom fysisk å fjerne, eller hindre tilgangen til avkjøringslommer og avkjøringsmuligheter, og å innføre campingforbud langs hele Aursjøveien fra Litldalen til Eikesdalen, kan man fjerne en del av denne aktiviteten og minske ferdselstrykket i mange av områdene. Tiltak nr. 12 vil i tillegg forhindre camping langs veistrekningen fra Krøsbekken til hytteområdet ved Aursjøen i Molde kommune, gjennom Torbuhalsen biotopvernområde. Tiltaket vil ha effekt med en gang det blir gjennomført.

Tiltaket vil berøre tilreisende til området og lokale som benytter området til camping, men det finnes alternative campingplasser og overnattingssteder som kan benyttes. En gjennomføring i tråd med dette vil innebære kostnader til informasjon og skilting, og sanering/avstenging av avkjøringsmuligheter og lommer langs veien. Tiltaket vil ha umiddelbar effekt ved å bidra til å minske totaltrykket av ferdsel og aktivitet i viktige områder for villreinen. Molde og Sunndal kommuner er

ansvarlig for å innføre tiltaket gjennom lokal forskrift etter friluftsløven, som også krever samtykke av grunneier. Veien går delvis gjennom verneområde, og det kan også være muligheter for regulering gjennom verneforskriften, eventuelt gjennom endringer i verneforskriftene. Forvaltningsplanen for verneområdene på Dovrefjell kan også være grunnlag for å gi retningslinjer om camping i verneområdet.

Tiltaket vil bidra til å styre de besøkende mot lokale campingplasser og overnattingsbedrifter og vil dermed kunne bidra til økt verdiskaping lokalt. Tilstrekkelig mulighet for dagparkering, og etablering av enkelte tilrettelagte steder for camping langs veien vil bidra til å opprettholde tilbudet i en avgrenset og kontrollert form. Tiltaket er avhengig av tilslutning fra kommunene og grunneiere/veieiere.

1.4.2.3 Forventet effekt og konsekvenser for Snøhetta vest

Klima- og miljødepartementet har etter innspill fra Miljødirektoratet vurdert hvilke forventede effekter tiltakene i tiltakspakke 4B – Snøhetta vest har for villrein. Vurderingen av tiltakspakken samlet, er at tiltakspakkene for Snøhetta vest består av mange tiltak som alle vil ha noe positiv effekt. Å unngå å legge til rette for ferdsel inn i villreinområdet fra alpinanlegg og hytteområder på Bjorli vurderes som det viktigste enkelttiltaket. Samlet vurderes tiltakene å gi middels effekt. Det vil være mulig å igangsette disse tiltakene relativt raskt.

Klima og miljødepartementet har vurdert administrative og økonomiske konsekvenser av tiltakspakken på bakgrunn av det som fremgår av faggrunnlaget, samt det som har fremkommet i løpet av involveringen i forkant av høringsen.

Tiltakene som foreslås for å bedre villreins trekkmuligheter innad på vestsiden av Snøhetta villreinområde berører ulike interesser, primært gjennom at eksisterende tilgang til friluftslivet gjennom veier og løyper i villreinområdet må tilpasses hensynet til villreinen.

Tiltakene knyttet til veien inn til Sandgrovbøtne vil få konsekvenser for allmennhetens tilgang til områder langs veien, både med bil og sykkel i forbindelse med friluftsliv, jakt og rekreasjon. Landbruket og kraftregulant vil ikke bli berørt av tiltaket, da de vil ha tilgang til veien og utøve sin drift som tidligere. Selve stengingen av veien vil ikke ha vesentlige økonomiske kostnader, men det må påregnes kostnader til en bom for å stenge veien, og skilting og digitale informasjonstiltak for å opplyse om forbudet og bakgrunnen for det. Det er ikke bom på veien i dag, så tiltakene vil ikke medføre tap av bompenginntekter.

Forbud mot camping langs veien vil berøre både lokalbefolkningen og tilreisende, og ha negative konsekvenser for tilgjengeligheten til rimelig overnatting i nærheten av naturen. Samtidig finnes det alternativer for overnatting i området, slik at de negative konsekvensene ikke vurderes som betydelige. Innføringen av forbudet vil ha økonomiske og administrative konsekvenser til informasjon og skilting for at tiltaket skal ha effekt, og det kan også bli aktuelt med sanering/avstenging av avkjøringsmuligheter og lommer langs veien, som det eventuelt må påregnes betydelige kostnader til. Landbrukets nødvendige behov for avkjøringsmuligheter og stopp må ivaretas.

For Molde kommune og utbygger innebærer tiltak om å ta ut videre utbygging av alpinanlegg og hytteområder av gjeldende planverk, dersom det vedtas eksempelvis gjennom kommunens oppfølging av tiltak om planvask, tap av en potensiell fremtidig næringsutvikling i Eikesdalsområdet. Ettersom planene ikke er realisert er det få som blir direkte berørt av tiltaket.

For Lesja kommune vil tiltakene knyttet til Bjorli kreve en innsats for å fortsette arbeidet med å ikke tilrettelegge for ferdsel fra Bjorli inn i villreinområdet. Tiltaket kan innebære tapte

utviklingsmuligheter og næringsinteresser knyttet til Bjorli. Gjennomføring av tiltaket om å erstatte skiløyper er i godt i gang. Videre arbeid med ny trasé kan kreve midler til planlegging, rydding og tilrettelegging av ny trasé, og eventuelt noe ressursbruk i kommunen. Tiltakene knyttet til Bjorli vil påvirke allmennhetens tilgang til høyfjellet, men de negative konsekvensene vurderes samlet sett som begrensede ettersom det fremdeles vil kunne opprettholdes et godt tilbud for aktiviteter i tilknytning til hytteområdet.

Kostnader knyttet til gjennomføring av tiltakene vil dekkes innenfor de til enhver tid gjeldende budsjettammer.

For enkelte tiltak i tiltakspakken der aktører oppfordres til frivillig å være ansvarlig for å gjennomføre tiltak, kan tiltaket ha konsekvenser for Klima- og miljødepartementet eksempelvis gjennom at det kan søkes om støtte til gjennomføring gjennom tilskuddsordninger på departementets budsjett. Eventuelle kostnader for gjennomføring av slike tiltak dekkes innenfor de til enhver tids gjeldende budsjettammer.

1.5 Bestandsforvaltning

1.5.1 Innledning

Dagens forvaltning av villreinen i Snøhetta er aktiv og god, og ny kunnskap anvendes fortløpende i en adaptiv bestandsforvaltning. Likevel har kalverekuttering og slaktevekter dårlig tilstand, jf. kartlegging ihht. kvalitetsnormen. Kalvevekt reflekterer beitekvalitet og bestandstilstand, og påvirker overlevelse og reproduksjonen for villrein. Årsakene til lave kalvevekter og dårlig kalveproduksjon kan være sammensatte, og krever bred tilnærming og oppdatert kunnskap for å forbedre. Dersom den negative utviklingen i slaktevekter og kalveproduksjon ikke snus vil det på sikt kunne føre til en forverring av situasjonen for villreinen i Snøhetta, og det er nødvendig med et bredt spekter av tiltak innen både bestands- og arealforvaltningen.

Oversikt over tiltakspakken

Tiltakspakke 5 - Bestandsforvaltning	
33	GPS-prosjekt
34	Prioritere ressurser til tellinger av villrein
35	Ny bestandsmodell/høstingsmodell
36	Analysere Snøhetta øst og vest hver for seg
37	FoU-prosjekt i Rondane, Knutshø eller Snøhetta om rovvilt og villrein
38	Forbedre mengden av og kvaliteten på jegerrapportering

1.5.2 Nærmere om de enkelte tiltakene

Tiltak 33: GPS-prosjekt

Hovedansvar/delansvar: Miljødirektoratet/NINA

Det bør GPS-merkes ungdyr, simler og bukker i Snøhetta villreinområde, i sammenheng med et forskningsprosjekt som har forvaltningsrelevante problemstillinger. Med et merkeprosjekt kan arealbruken og arealbruksendringer siden forrige merking undersøkes, og eventuelt årsakene til og konsekvensene av endringen/e. Det er nødvendig med et merkeprosjekt i Snøhetta villreinområde i kombinasjon med andre tiltak for å overvåke effekter av gjennomførte tiltak i tiltaksplanen, se også tiltak 53 om evaluering og forventet effekt. Prosjektet er igangsatt.

Tiltak 34: Prioritere ressurser til tellinger av villrein

Hovedansvar: : Miljødirektoratet/Landbruksdirektoratet

Det gjennomføres hvert år tellinger av villreinbestandene for å få oversikt over antall, struktur og kalveproduksjon. Dette gir oss Gjennom å så langt som mulig å sikre at disse tellingene av villrein kan gjennomføres på en god måte hvert år, får vi kunnskap om hvilken tilstand villreinbestanden er i. data og muligheter til å overvåke utvikling på en god måte. Tiltaket vil kunne innebære noe mer arbeid for villreinutvalget, fjelloppsyn og de ansvarlige for kalve- og strukturtellingene som er involvert i arbeidet med bestandsforvaltning og kvalitetsnormen, men medfører også fordeler for bestandsforvaltningen. I enkelte tilfeller vil tiltaket kunne bety økt forstyrrelse av villreinen, men mer presise data vurderes å oppveie eventuelle ulemper med forstyrrelser av dyrene. Tiltaket vil bidra til å sikre kunnskapsgrunnlaget for bestandsforvaltningen og vil kunne gi effekt i løpet av få år. Tiltaket er langsiktig, og det er avgjørende at det sikres ressurser slik at overvåkinga er stabilt god over år.

Tiltak 35: Gjennomføre en bestandsdynamisk analyse for Snøhetta

Hovedansvar/delansvar: Miljødirektoratet/NINA

For å foreta eventuelle endringer i bestandsforvaltningen, er det behov for mer kunnskap om årsakene til at Snøhetta ble klassifisert til dårlig tilstand etter kvalitetsnormen for villrein. Et nytt verktøy for bestandsdynamiske analyser, som er under utvikling hos NINA, vil kunne være et hjelpemiddel for å forstå i hvilken grad parametere som vær-, klima- og miljøvariabler, jaktuttak, sauetetthet, endringer i arealbruk, rovviltpredasjon og bestandstetthet kan forklare årsaken til den dårlige tilstanden for villreinen i Snøhetta. Ved å bruke dette for å analysere bestanden i Snøhetta bør en kunne sette inn mer målrettede tiltak i bestandsforvaltningen for å nå målet. Tiltaket vil medføre kostnader rundt anslagsvis 1-3 millioner kroner, men kan reduseres dersom det opprettes et felles FoU-prosjekt for Knutshø og Snøhetta.

Tiltak 36: Analysere Snøhetta øst og vest hver for seg

Hovedansvar/delansvar: Miljødirektoratet

Snøhetta øst og vest forvaltes i dag som to adskilte områder, siden det ikke er noen funksjonell utveksling av dyr mellom områdene. Ved første klassifisering etter kvalitetsnormen for villrein ble områdene analysert som et felles, fordi dataene ikke gjorde det mulig å analysere de hver for seg. Vest-området tradisjonelt har hatt tyngre dyr enn øst. En felles analyse av områdene gjør resultatene mindre presise og bidrar til at en har et dårligere beslutningsgrunnlag. Ved å analysere områdene hver for seg ved neste reklassifisering etter kvalitetsnormen kan en få bedre oversikt over tilstanden i hvert delområde og på sikt kunne sette inn mer målrettede tiltak. Tiltaket vil gi bedre datamateriale og grunnlag for beslutninger om fremtidige tiltak i Snøhetta villreinområde, og vil kreve en tilpasning og tilrettelegging av data for klassifisering etter kvalitetsnormen for villrein og vil innebære noen kostnader og arbeidsressurser.

Tiltak 37: FoU-prosjekt i Rondane, Knutshø eller Snøhetta om rovvilt og villrein

Hovedansvar/delansvar: Miljødirektoratet

Det er behov for økt kunnskap om hvordan både nærvær og fravær av rovvilt påvirker villreinen i de norske villreinområdene. Regjeringen varslet derfor i villreinmeldingen (Meld. St. 18 (2023-2024)) at de vil øke kunnskapen om rovviltet sin påvirkning på villrein.

Kunnskapen om rovviltets predasjon på villrein er begrenset. Det er lite dokumentasjon på effekten av kongeørn og jerv har på villreinstammene. Tiltaket innebærer et FoU-prosjekt enten i Rondane, Knutshø eller Snøhetta villreinområder om rovvilt, økologiske sammenhenger og hvor rovviltets påvirkning på villrein, herunder predasjon på kalv, undersøkes nærmere. Tiltaket kan gi kunnskap om relasjonen mellom rovvilt og villrein, og kunnskap som kan benyttes ved fastsettelse av kvoter for villreinjakt. Kostnadene ved et slikt prosjekt vil avhenge av metode, varighet og problemstilling, og vil gjennomføres innenfor gjeldende budsjettammer. Tiltaket kan bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget, men vil ikke gi en direkte målbar effekt.

Tiltak 38: Forbedre mengden av og kvaliteten på jegerrapportering

Hovedansvar: Villreinnemnda, villreinutvalget, valdansvarlige representanter og jegere

Delansvar: Landbruksdirektoratet

Villreinjegere bidrar med innsamling av prøver som for eksempel kjever og CWD-prøver og innrapportering av data som fellingsdato, kjønn, alderskategori og slaktevekter fra villrein som felles under jakt. Dette representerer et svært viktig datagrunnlag for bruk i den løpende forvaltningen i samsvar med forskrift om forvaltning av hjortevilt, i bestands- og helseovervåkingen og etter kvalitetsnormen. Det er potensial for å øke mengden og kvaliteten av data fra villrein som felles under jakt. Det følger av hjorteviltforskriften § 32 tredje ledd hjemmel til å pålegge jeger og/eller jaktrettshaver å rapportere data og innsamling av prøver fra felte villrein. Landbruksdirektoratet har fra 1. januar 2025 overtatt forvaltningsoppgavene etter denne forskriften fra Miljødirektoratet, herunder for villreinnemdene. Landbruksdirektoratet vil videreføre arbeidet på dette området, bl.a. gjennom veiledning, utvikling av digitale tjenester og forvaltning av økonomiske virkemidler.. Det er likevel en rekke tiltak som kan gjennomføres lokalt, og uten pålegg, for å forbedre mengden og kvaliteten av jegerrapportering. Eksempler på slike tiltak kan være utdeling av vekter til jegere, og utstasjonering av vekter ved felles innfartsområder samt å forbedre informasjonsarbeidet. Videre, at det kan veiledes bedre i enhetlig rapportering av slaktevekter, særlig for kalv, veielykt ved bemannede veiestasjoner og digitale informasjonsmøter for alle jegere. Tiltaket oppfordrer til at aktørene frivillig slutter seg til gjennomføringen av tiltaket.

1.5.3 Forventet effekt og konsekvenser

Klima- og miljødepartementet har etter innspill fra Miljødirektoratet vurdert hvilke forventede effekter tiltakene i tiltakspakken har for villrein. Alle tiltakene i pakken omhandler kunnskapsinnhenting. Økt kunnskap er nyttig, men kunnskapsinnhenting vil i seg selv ikke ha noen direkte effekt på utfordringene. På lang sikt kan kunnskapen gi forvaltningen "råd" om justeringer i selve bestandsforvaltningen (eksempelvis avskytingsprofil, stammestørrelse). Men per i dag er vurderingen at tiltakspakken bestandsforvaltning ikke vil ha slik effekt at den løser utfordringen med lavt antall kalv per simle/ungdyr, lav slaktevekt på kalv, eller føre til bedring i funksjonelle trekkpassasjer. Tiltak om FoU-prosjekt om rovvilt og villrein, er et tiltak for å øke kunnskapen, og har i seg selv ingen reduksjon av negativ påvirkning på villrein. Tiltakspakken vurderes å ha liten effekt for å nå mål om middels tilstand. Men på sikt, kan oppfølging av resultatene benyttes til å bedre tilstanden.

Klima og miljødepartementet har vurdert administrative og økonomiske konsekvenser av tiltakspakken. Tiltakene i denne tiltakspakken er knyttet til kunnskapsinnhenting, utvikling av forvaltningssystemer og analysering, og vil gjennomføres innenfor gjeldende budsjettammer.

Departementets vurdering er at tiltakene knyttet til bestandsforvaltningen vil kunne kreve ressurser for forvaltningen ved gjennomføring, eksempelvis i form av bedre villreintellinger,

informasjonsarbeid og å videreutvikle digitale tjenester på dette området. Dette vil dekkes innenfor de til enhver tids gjeldende budsjetttrammer. Tiltaket om å forbedre mengden av og kvaliteten på jeggerrapportering kan kreve ressurser i forvaltningen og for jegere. Kostnadene knyttet til FoU-prosjektet om rovvilt og villrein i Rondane, Knutshøy eller Snøhetta vil avhenge av metode, varighet og problemstilling, men er forventet å kreve midler som vil måtte dekkes innenfor enhver tids gjeldende budsjetttrammer. Tilsvarende gjelder GPS-prosjektet som er igangsatt.

1.6 Redusere negativ påvirkning på villreinen

1.6.1 Innledning

Både store og små påvirkningsfaktorer virker inn på tilstanden til villreinen i Snøhetta villreinområde. Det er avgjørende å redusere totalbelastningen i villreinområdet. I Snøhetta villreinområde er det viktig å redusere barriereeffekt og forstyrrelser fra ferdsel, både organisert og uorganisert, og motorferdsel.

Utmarksbeite, både i fjellet og i lavereliggende skogsområder, er en driftsform med lang tradisjon i Norge, og er en svært viktig del av næringsgrunnlaget i mange kommuner. Tamreindrift, seterdrift, skogsdrift, beitebruk og andre utmarksnæringer skaper og holder i hevd spesielle natur- kulturmiljø og landskapsverdier. Blant annet ble norsk seterdrift oppført på *UNESCOs liste over immateriell kulturarv* 4. desember 2024. Gjennom å utnytte føreheter som ikke kan høstes på noen annen måte enn gjennom beitebruk, utgjør utmarksbeite en viktig ressurs. Utmarksbeiting legger også grunnlag for mulig økt selvforsyning. Det er flere planter som er direkte knyttet til beitebruk, og beitebruk fører således til økt biologisk mangfold. Mange naturtyper og plantearter er avhengig av beiting. Beitedyr rydder terreng, og bidrar dermed til å forsinke eller forhindre gjengroingen i fjellet. Dette gjør landskapet mer tilgjengelig. Villreinen har i flere år levd i sameksistens med beitedyr deler av året i flere av de nasjonale villreinområdene. Hvert år slippes 15 000 sau på beite i Snøhetta. Det er behov for mer kunnskap om effekten av beitetrykk, villreinens arealutnyttelse, dyrehelse, samt størrelse og kondisjon på villreinen, for å kunne anslå hvordan et slikt antall beitedyr påvirker villreinen i Snøhetta.

I tiltaksplanen er det foreslått en rekke tiltak, hvorav mange er av overordnet karakter. Flere av tiltakene dreier seg om kunnskapsinnhenting og vurderinger av regelverk.

Oversikt over tiltakspakken

Tiltakspakke 6 - Redusere negativ påvirkning på villreinen	
39	Vurdere regelverksendringer for å muliggjøre regulering av ulike former for ferdsel innenfor verneområder i Snøhetta villreinområde
40	Kanalisering av ferdsel gjennom sti- og løypeplaner i Snøhetta villreinområde
41	Ferdse relaterede informasjons- og veiledningstiltak i Snøhetta villreinområde
42	Regulere organisert ferdsel
43	Reduksjon og tilpasning av motorferdsel i utmark i villreinområder
44	Økt kunnskap og bedre samordning av motorferdsel i utmark i villreinområder
45	Digital saksbehandling og rapportering for motorferdsel i utmark
46	Vurdere styrking av villreinoppsyn og forvaltning
47	Operasjonalisering av villreinfond

48	Tilrettelegging for økt sikkerhet, kvalitet og profesjonalitet i guidede reiselivsopplevelser, ved å støtte opp under arbeidet med en Norsk Standard for guider.
49	FOU-prosjekt om klimaendringers påvirkninger på villrein
50	Inngå samarbeid med beitenæringen for å vurdere tiltak som eksempelvis plassering, utsetting og reduksjon av antall saltsteinplasser, parasittbehandling før beiteslipp, områdebruk mv.
51	Regulering av ferdsel utenfor verneområder i Snøhetta villreinområde

1.6.2 Nærmere om de enkelte tiltakene

Tiltak 39: Vurdere regelverksendringer for å muliggjøre regulering av ulike former for ferdsel innenfor verneområder i Snøhetta villreinområde

Hovedansvar/delansvar: Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet

Det er omfattende overlapp i areal mellom verneområder og villreinområder, og flere verneområder har formål som omfatter hensynet til villreinen. Verneforskriftene er imidlertid ikke systematisk gjennomgått med tanke på regulering av ulike typer ikke-motorisert ferdsel som forstyrrer villrein. Eksempler er villreinsafari, hundekjøring, fatbike-sykling på snøføre, el-sykling, kiting og pack-rafting. Som ledd i oppfølgingen av Meld.St. 18 (2023-2024) er Miljødirektoratet derfor bedt om å gjøre en overordnet vurdering av behovet for endringer i reglene for ferdsel i alle verneforskrifter for verneområder som ha overlappende areal med villreinområder. Eksempelvis er organisert ferdsel per i dag ikke søknadspliktig innenfor en del landskapsvernområder som har overlappende areal med villreinområder. Naturmangfoldloven åpner ikke opp for å regulere ferdsel til fots i landskapsvernområder. Det kan derfor blant annet være grunn til å vurdere behovet for at enkelte landskapsvernområder også helt eller delvis blir vernet som biotopvernområde i de tilfellene det er særlige ferdselsutfordringer. Biotopvernområde er en underkategori av verneområder etter naturmangfoldloven kapittel V om områdevern. Biotopvernområde kan verne et område som har eller kan få særskilt betydning som økologisk funksjonsområde for en eller flere nærmere bestemte arter, eksempelvis for villrein. I biotopvernområder kan det blant annet fastsettes forbud mot ferdsel som kan påvirke eller forstyrre arten eller dens livsbetingelser.

Det er behov for å se på om enkelte ferdselsformer, som for eksempel kiting, bør reguleres nærmere av hensyn til villrein i gjeldende verneforskrifter. Tiltaket innebærer at Miljødirektoratet vurderer behovet for endringer i eksisterende verneforskrifter. Klima- og miljødepartementet vil deretter vurdere behovet for å sette i verk regelverksprosesser for å regulere ferdsel i eksisterende verneområder av hensyn til villrein. Tiltaket har ikke til hensikt å begrense eksisterende rettigheter knyttet til landbruksnæring. Eventuelle forslag til endringer vil gjennomføres gjennom alminnelige regelverksprosesser.

Tiltak 40: Kanalisering av ferdselen gjennom sti- og løypeplaner i Snøhetta villreinområde

Hovedansvar: Lesja, Dovre, Oppdal, Sunndal, Molde og Rauma kommuner, og Innlandet, Møre og Romsdal og Trøndelag fylkeskommuner

Ett av de fem strategiske områdene for villreinmeldingen (Meld.St. 18 (2023-2024)) er økt tilrettelegging av villreinvennlig ferdsel, og det er viktig at tiltaksplanene etter kvalitetsnormen bidrar til å tilrettelegge for ferdsel knyttet til rekreasjon som tar bedre hensyn til villrein. Dette kan eksempelvis innebære å kanalisere ferdselen i et villreinområde vekk fra områder som er viktige for

villreinen, og ut mot områder der ferdsel ikke forstyrrer villreinen. Tiltaket er ikke ment å ramme ferdsel knyttet til utøvelse av næringsvirksomhet. I tillegg til tiltakene i tiltaksplanen knyttet til friluftsansjoner hytte-, sti- og løypenett, og tiltak knyttet til ulike veier som skaper ferdsel innover i villreinområdet, er det også ønskelig med en helhetlig sti- og løypeplanlegging på tvers av kommunene i Snøhetta villreinområde. Utarbeiding av kommunale og eventuelt regionale sti- og løypeplaner kan være et viktig virkemiddel for å lykkes med en helhetlig kanalisering av ferdselen innad i et villreinområde. Alle kommunene bør ha en sti- og løypeplan, eventuelt bør det utarbeides en felles plan som innarbeides i regional plan.

Tiltaket innebærer at fylkeskommunene i forbindelse med revidering av handlingsprogrammet i regional plan oppfordres til å tilrettelegge for en samordnet planleggingsprosess for en felles sti- og løypeplan i Snøhetta villreinområde. Dette er også i tråd med handlingsplanen for friluftsliv fra 2018, der kommunene og fylkeskommunene ble oppfordret til å revidere sine sti- og løypeplaner. Klima- og miljødepartementet vil kunne være delansvarlig for tiltaket eksempelvis gjennom at støtte til gjennomføring kan falle inn under tilskuddsordningene på kap. 1420, post 81, og kap. 1420, post 60 på Klima- og miljødepartementets budsjett, og at aktørene kan søke om tilskudd til tiltaket.

Tiltak 41: Ferdelsrelaterte informasjons- og veiledningstiltak i Snøhetta villreinområde

Hovedansvar: Klima- og miljødepartementet, Miljødirektoratet og DNT

Dagens bruk og brukere av Snøhetta er mange og ulike, og det er behov for lett tilgjengelig og kvalitetssikret kunnskap om villreinområdet og hvordan ta hensyn til villreinen. Økt satsning på informasjon rettet mot besøkende bør ha fokus på både å kanalisere folk bort fra de mest sårbare områdene for villreinen, men også å informere folk om hvordan man bør oppføre seg i møte med villreinen. Det er behov for en økt satsning på både fysisk og digital informasjon rettet mot brukere av villreinfjellet, både lokale og tilreisende. Følgende informasjonstiltak er nødvendige: flerspråklig, fysisk informasjon (plakater og infoskilt ved parkeringsplasser og innfallsporter), informasjon på digitale plattformer (Ut.no, sosiale medier etc.) og å videreføre informasjonsrådgiverstilling for verneområdeforvaltningen. Tiltaket er en langsiktig investering som det er vanskelig å måle konkrete effekter av, men vil kunne virke holdningsskapende og dermed bidra i det langsiktige arbeidet med bevaring av villrein. Klima- og miljødepartementet vil kunne være delansvarlig for tiltaket eksempelvis gjennom at støtte til gjennomføring kan falle inn under tilskuddsordningene på kap. 1420, post 81 på Klima- og miljødepartementets budsjett, og at aktørene kan søke om tilskudd til tiltaket.

Tiltak 42: Regulere organisert ferdsel

Hovedansvar/delansvar: Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalparkstyre

Den uorganiserte ferdselen, som utgjør det største volumet, kan i dag ikke reguleres i villreinområdet. Organisert ferdsel som moskusguiding, ridning, skoleklasser og andre typer ferdsel med organiserte grupper, innenfor Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, krever i dag tillatelse fra nasjonalparkstyret. For å redusere totalbelastningen, er det ønskelig å begrense den organiserte ferdselen i området til et minimum gjennom å gi færre tillatelser. Det bør også vurderes å innføre restriksjoner på antall godkjente guideforetak, antall personer i hver gruppe, antall grupper per døgn, tidsrom det kan drives moskusguiding, og områder for guidevirksomhet, samt å innføre kompetansekrav/sertifiseringsordning for guidefirmaer, jf. tiltak 48. Tiltaket krever vedtak i nasjonalparkstyret, og det er behov for ressurser til oppsyn og håndheving av tillatelser, slik at praksisen er konsistent. Informasjonstiltak og kjennskap blant relevante aktører er også nødvendig.

Tiltaket påvirker primært bedriftene som tilbyr gruppeturer av ulike slag, eksempelvis moskusturisme, ridning og hundekjøring, og vil innebære inntektstap og potensiell nedskalering av virksomheter. Tiltaket vil ha umiddelbar effekt på villreinen, ved å bedre villreinens muligheter til å bruke området og trekke gjennom det for å komme til andre deler av leveområdet.

Tiltak 43: Reduksjon og tilpasning av motorferdsel i utmark i villreinområder

Hovedansvar: Staten, kommunene, verneområdemyndighetene og øvrige aktører

Tiltaket omfatter både myndigheter som gir tillatelser til motorferdsel i utmark (del A) og aktører som har direktehjemmel til motorferdsel i utmark (trenger ikke søke om tillatelse) (del B).

Kommunene og verneområdestyrene har et hovedansvar på sitt myndighetsområde innenfor gjeldende regelverk å redusere og tilpasse motorferdselen i utmark i villreinområdene. Dette er ikke et pålegg eller en instruks, men en oppfordring til at kommunene og verneområdestyrene bidrar til redusert og tilpasset motorferdsel. De aktører som gjennomfører motorferdsel i tråd med en direktehjemmel i regelverket bør gjennomgå sin egen motoriserte ferdse i villreinområdet, og så langt mulig reduserer motorferdselen til det som er nødvendig.

Det pågår en del motorisert ferdse i villreinområder, blant annet motorferdsel til private hytter, turisthytter, oppsyns- og forvaltningsvirksomhet, forskningsaktivitet, samt motorferdsel i forbindelse med drift av offentlige anlegg, og aktivitet i regi av forsvaret. Motorferdselen skjer typisk med snøskuter, helikopter, sjøfly, ATV, biler og andre kjøretøyer på veier og «sleper». Motorferdsel en av mange faktorer som kan forstyrre villreinen og utgjør i sum en betydelig belastning på villreinens arealbruk og trekk-adferd. Den samlede belastningen av motorferdsel omfatter både lovlige motorferdsel og eventuell ulovlig motorferdsel. Lovlig motorferdsel i villreinområdene skjer på grunnlag av regelverk som tillater ferdse direkte, uten søknad, og ferdse som tillattes gjennom søknad.

Basert på faggrunlaget til tiltaksplanen, har departementet grunn til å mene at det totale omfanget av motorferdsel er for høyt i en del villreinområder. Det er vår oppfatning at det enkelte steder er en svært liberal tillatelsespraksis som bidrar til negativ påvirkning på villreinen.

For å legge til rette for en bedre tilstand for villreinen, må det samlede omfanget av motorferdselen reduseres og i større grad enn i dag tilpasses villreinens behov. Dette innebærer at det totale omfanget av motorferdsel må nedjusteres, kanaliseres og at sårbare områder må skjermes.

For å bidra til dette foreslår departementet flere tiltak som bør ses i sammenheng. Departementet mener det er behov for økt kunnskap om dagens praksis, økt kunnskap om hvordan motorferdsel kan bedre tilpasses villreinens behov og økt samordning mellom aktørene som forvalter motorferdsel i villreinområdene, se tiltak 44. Et digitalt saksbehandlingssystem kan bidra til dette, se tiltak 45. Fordi tilstanden for villreinen i mange områder er kritisk eller i dårlig tilstand, mener departementet at det allerede er grunn til å oppfordre forvaltningsmyndighetene i villreinområdene om å vurdere kritisk den motorferdsel de tillater eller selv utfører og å bidra til at omfanget av motorferdsel reduseres. Tiltak 43 handler derfor om å redusere omfanget av motorferdselen og justere aktiviteten i villreinområdene. Særlig er det viktig å redusere omfanget i sårbare perioder og/eller områder for villreinen.

Del A:

Forvaltningsmyndigheter som vurderer søknader som motorferdsel bør blant annet ta utgangspunkt i følgende målsetninger:

- Utgangspunktet for vurderingen er en avveining av nytteverdien av motorferdselen holdt opp mot ulemper- og skadevirkninger
- Antall turer som innvilges vurderes kritisk ut fra en vurdering av behov og hva som anses nødvendig
- Motorferdsel kanaliseres utenom områder og tidsperioder som er viktige for villrein
- Motorisert ferdsel i utmark på snødekt mark opphører senest 10. april eller første virkedag etter påske om den faller senere.
- Økt samordning ved utforming av tillatelser og rapportering, se tiltak 44.

For å vurdere om forvaltningsmyndighetene faktisk bidrar til en reduksjon i motorferdsel, er det nødvendig å utvikle bedre oversikt over den motorferdsel som gjennomføres i dag og å følge med på utviklingen over tid. Departementets forslag til tiltak 45 vil forenkle rapportering på området. I tråd med planen som presenteres i tiltak 44 vil det videre avdekkes hvorvidt motorferdselen ikke reduseres eller bedre tilpasses villreinen, og i så tilfelle vil departementet vurdere om det er behov for å ta i bruk statlige virkemidler. Dette kan for eksempel være å regulere motorferdsel etter motorferdselregelverket, eller å benytte seg av instruksjonsmyndighet i verneområder i større grad. Det vil være særlig aktuelt å bruke slike virkemidler i områder der omfanget av motorisert ferdsel er over det som er forsvarlig for villreinen og der en i utgangspunktet forventer en betydelig nedgang i motorisert ferdsel.

Del B:

Motorferdsel som gjennomføres i tråd med en direktehjemmel i regelverket oppfylder forutsetningsvis et samfunnsnyttig behov, og det er derfor i utgangspunktet større grunn til å tillate mer ulemper ved slik ferdsel enn ved annen ferdsel. Det er likevel grunn til at aktører med slik adgang til motorferdsel kritisk gjennomgår sin egen motoriserte ferdsel i villreinområdet, og så langt mulig reduserer motorferdselen til det som er nødvendig. Hensynet til å ivareta samfunnsnyttig virksomhet kan i flere tilfeller ivaretas gjennom mindre justeringer eller tilpassing av aktivitet. Akutte behov vil det sjeldent være mulig å tilpasse, men aktivitet det er mulig å planlegge på forhånd skal i størst mulig grad legges til tider og steder som er tilpasset villreinens behov. Siktemålet om å redusere og justere motorferdsel omfatter også statlige myndigheters motorferdsel. Miljødirektoratet får ansvar for å kartlegge, og koordinere i samråd med berørte sektorer, en mulig reduksjon i den statlige motorferdselen i villreinområdene vurdert opp mot samfunnsnyttigen av aktivitetene.

Tiltaket skal føre til reduserte forstyrrelser fra motorferdsel og kan samlet gi betydelig positiv effekt for villrein. Tiltaket vil medføre mindre fleksibilitet og mindre aktivitet for utøvere av motorferdsel i villreinområdene. Kostnadene ved tiltaket anses forholdsvis lave, og knytter seg i hovedsak til administrative kostnader for forvaltningen.

Tiltak 44: Økt kunnskap og bedre samordning av motorferdsel i utmark i villreinområder

Hovedansvar: Miljødirektoratet

Delansvar: Statsforvaltere, kommunene, verneområdemyndighetene, andre aktører

Tiltaket omfatter både myndigheter som gir tillatelser til motorferdsel i utmark og aktører som har direktehjemmel til motorferdsel i utmark (trenger ikke søke om tillatelse). Miljødirektoratet har et hovedansvar for at det kommer på plass økt kunnskap og for å koordinere arbeidet med bedre samordning av motorferdsel. Kommuner, statsforvaltere, verneområdemyndigheter og andre aktører

har et delansvar for tiltaket ved å bidra til økt kunnskap og sikre at det blir en bedre samordning av motorferdselen.

Forvaltningen av motorferdsel i utmark er preget av at den reguleres av flere regelverk og flere aktører. Regulering av motorferdsel i villreinområdene skjer gjennom motorferdselloven og - der det er verneområder – gjennom verneforskrifter. Lovlig motorferdsel i verneområdene forutsetter at motorferdselen er tillatt også i medhold av motorferdselloven. Utgangspunktet er at motorferdsel i utmark er forbudt, men regelverkene åpner i hovedsak for at motorferdsel som skal dekke et allment anerkjent nytteformål er direkte tillatt. Utover dette kan motorferdsel tillates etter søknad for visse formål som er angitt i regelverket eller etter dispensasjon på visse vilkår. Regelverkene begrenser motorferdsel for rene rekreasjonsformål og det er ikke adgang til å legge for eksempel snøskuterløyper i nasjonale villreinområder, men for øvrig har forvaltningsmyndighetene et visst handlingsrom til å bestemme omfanget av motorferdselen. Restriksjonsnivå og hjemler for motorferdsel kan variere både mellom de ulike verneforskriftene og mellom verneforskrifter og motorferdselloven.

I tillegg til at det er flere regelverk som regulerer motorferdselen i villreinområdene, forvaltes den tillatelsesbaserte motorferdselen av en rekke ulike aktører. De totalt 209 verneområdene som ligger i villreinområdene forvaltes av 40 ulike forvaltningsmyndigheter (nasjonalpark- og verneområdestyrer, tilsynsutvalg, statsforvaltere og kommuner). Kommunen er ansvarlig myndighet etter motorferdselloven. Det er ikke en helhetlig samordning av praksis mellom aktørene som er ansvarlig for tillatelsesbasert motorferdsel i villreinkommuner. Ulik praksis kan delvis være et naturlig og ønsket resultat av lokal forvaltning. En mer liberal praksis i ett område kan imidlertid bidra til å fordrive villreinen til områder med mindre motorferdsel og dermed redusere villreinenes areal totalt sett. Ulik praksis kan også legge press på myndigheter som ønsker å være restriktive og også utfordre regelverkets legitimitet. Flere aktører har pekt på en liberal og/eller varierende dispensasjonspraksis og manglende oversikt over samlet motorferdsel og vurderinger av effekt

På denne bakgrunn er det behov for en bedre samordning av tillatelses- og dispensasjonspraksisen blant kommuner og verneområdemyndigheter. Forvaltningsmyndighetene oppfordres til å samordne seg mer med sikte på en mer restriktiv og ensartet praktisering av tillatelser og krav til motorferdsel i villreinområdene. Tiltaket må ses i sammenheng med tiltak 43 der forvaltningsmyndighetene og andre aktører oppfordres til å vurdere kritisk den motorferdsel de tillater eller selv utfører og å bidra til at omfanget av motorferdsel reduseres.

Departementet ønsker å legge til rette for bedre samordning og at tillatelses- og dispensasjonspraksisen blir bedre tilpasset villreinenes behov. Miljødirektoratet har, på oppdrag fra departementet, utarbeidet en anbefaling til samordningsplan i tråd med dette. Departementet vurderer flere av anbefalingene som fornuftige, og foreslår å ta utgangspunkt i en trinnsvis samordningsprosess:

- 1) Etablere et kunnskapsgrunnlag om dagens forvaltningspraksis
- 2) Gjennomgå vedtak om motorferdsel i utmark
- 3) Utvikle og gjennomføre kursserie om regelverk og villreinenes behov
- 4) Etablere dialogforum for de enkelte villreinområdene
- 5) Vurdere effekten av økt samordning og økt veiledning

Arbeidet skal ledes og koordineres av Miljødirektoratet.

Tiltak 45: Digital saksbehandling og rapportering for motorferdsel i utmark

Hovedansvar: Miljødirektoratet

Delansvar: statsforvaltere, verneområdestyrer og kommuner

Tiltaket omfatter myndigheter som gir tillatelser til motorferdsel i utmark. Miljødirektoratet har et hovedansvar for at systemet kommer på plass. Kommuner som frivillig vil bruke systemet, samt statsforvaltere og verneområdemyndigheter har et delansvar for å bruke systemet.

Et enklere og mer samordnet system for saksbehandling i motorferdselsaker er etterspurt både nasjonalt og i villreinområdene spesielt. Miljødirektoratet skal derfor utarbeide et digitalt system for saksbehandling og rapportering i forbindelse med tillatelser og dispensasjoner til motorferdsel i utmark. Systemet skal utformes med sikte på at det kan brukes i hele landet, dvs. både innenfor og utenfor villreinområdene, og på saker både etter motorferdselloven og etter verneforskriftene. Et slikt system kan ha flere fordeler. Det vil gjøre søknadsbehandlingen mer brukervennlig, og samtidig være ressursbesparende for den myndigheten som behandler søknaden. Et digitalt saksbehandlingssystem kan legge til rette for bedre kunnskap om den samlede motorferdselen både i ett område, og på et nasjonalt nivå. Det er i dag ingen samlet oversikt over omfanget av motorisert ferdse i utmark innenfor villreinområdene. Gjennom et digitalt system kan en for eksempel legge til rette for enklere og mer enhetlig rapportering og eller en kan hente ut data det er særlig interesse av å belyse, for eksempel omfanget av motorferdsel i et sårbart villreinområde. Det er også mulig å tenke seg at vedtakene automatisk overføres til Miljøvedtaksregisteret. Digital saksbehandling kan også bidra til å gjøre tillatelsesbasert kjøring mer kontrollerbart for kontrollmyndigheter i felt.

Tiltaket i seg selv vil ikke bedre forholdene for villreinen, men det vil gi et svært viktig grunnlag for en god forvaltning av motorferdselen i villreinområdene. Tiltaket vil medføre en del kostnader til utarbeidelse som tas innenfor gjeldende budsjettammer, og kan føre til en justering av forvaltningen av motorferdselen med tilhørende behov for blant annet opplæring. På sikt kan tiltaket imidlertid gi gevinster i form av mer effektiv saksbehandling, bedre kvalitet på vedtakene og bedre kunnskap.

For at etableringen av et slikt system skal lønne seg er det nødvendig at publikum og forvaltningsmyndigheter benytter systemet. Departementet kan i dag ikke pålegge kommuner å bruke et slikt system. Det er derfor frivillig. Dersom det eventuelt skal være pliktig for kommunene å bruke et slikt system, kreves det etter departementets vurdering lovendringer. Departementet vil se nærmere på hvilke eventuelle lov- eller forskriftsendringer som kreves. Departementet kan derimot pålegge statlige forvaltningsmyndigheter for verneområder, det vil si statsforvalterne og verneområdestyrerne, å bruke et nasjonalt saksbehandlingssystem for motorferdsel i verneområder i kraft av den generelle instruksjonsmyndigheten over underordnede organer.

Tiltak 46: Vurdere styrking av villreinoppsyn og veiledning

Hovedansvar/delansvar: Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet

For at ferdse relaterede informasjons- og kanaliseringstiltak skal fungere etter hensikten, er det også viktig at det er personer ute i villreinområdene som kan informere og veilede de som ferdes i disse områdene, og at oppsynsaktiviteter styrkes. Det er derfor behov for å vurdere om det på sikt er nødvendig med styrking av oppsyn og veiledning av hensyn til å tilrettelegge for en mer villreinvennlig ferdse. Dette dekkes innenfor gjeldende økonomiske rammer.

Tiltak 47: Operasjonalisering av villreinfond

Hovedansvar: Energidepartementet og Klima- og miljødepartementet

Det følger av villreinformasjonen at energimyndighetene i framtidige revisjonssaker, vil pålegge konsesjonærene å bidra til finansiering av villreinfond, i tråd med ny beregningsmetode, der det ikke finnes egnede avbøtende tiltak. For noen villreinområder er det gjennom relativt nyere vilkårsrevisjoner avsatt betydelige midler allerede. Det er behov for å etablere en ordning for at disse midlene raskt skal kunne tas i bruk til villreinformålene de er opprettet for å ivareta. Arbeidet er pågående, og Energidepartementet og Klima- og miljødepartementet tar sikte på å ferdigstille dette arbeidet i løpet av 2025.

For sammenhengens skyld kan det nevnes at det også følger av villreinformasjonen at regjeringen vil utrede om og hvordan villreinfondet kan gjøres tverrsektorielt og i tråd med miljøpåvirker-betalersprinsippet i naturmangfoldloven § 11, i forbindelse med tyngre tekniske inngrep som vil påvirke areal som blir brukt av villrein. Klima- og miljødepartementet vil følge opp dette gjennom oppfølgingen av villreinformasjonen i samarbeid med berørte departementer.

Tiltak 48: Tilrettelegging for økt sikkerhet, kvalitet og profesjonalitet i guidede reiselivsopplevelser, ved å støtte opp under arbeidet med en Norsk Standard for guider.

Hovedansvar: Nærings- og fiskeridepartementet

I Hurdalsplattformen har regjeringen uttrykt en ambisjon om å utvikle en nasjonal godkjenningsordning for lokal- og region guider, turledere og fjellførere, i samarbeid med friluftsansjonene. Regjeringen følger nå opp dette med å støtte opp om arbeidet med å utvikle en Norsk Standard til guider.

Organisert ferdsel innebærer et potensiale for kanalisering av ferdsel, mer hensynsfull ferdsel og formidling av kunnskap. I motsetning til i mange andre land er det imidlertid ikke noen krav om slik kunnskap til de som ønsker å arrangere organiserte turer i naturen. Dette har vært etterlyst i flere sammenhenger, også av reiselivsnæringen selv, jfr. den siste nasjonale reiselivsstrategien (2030) og i reisemålsutvalgets tilråding (NOU 2023:10). En norsk standard kan, dersom næringen selv ønsker det, være et første steg på veien til en sertifiseringsordning. Tiltaket kan på sikt bli et positivt virkemiddel også for villreinforvaltningen.

Tiltak 49: FOU-prosjekt om klimaendringers påvirkninger på villrein

Hovedansvar: Miljødirektoratet

Vi vet at et varmere og våtere klima vil medføre større arealer som blir liggende i klimasoner der isingshendelser vil skje hyppigere. Endrede nedbørsforhold vil også endre plantesamfunn og dermed beitetilbudet i villreinområdene. I tillegg kommer endringer i forekomst av sykdom, parasitter og fysiologiske tilpasninger hos villrein som følge av varmere klima. Mindre og færre snøfonner i sommerhalvåret som følge av varmere klima medfører dårligere muligheter for villrein å komme unna insekter. Et endret klima vil også kunne medføre endret ferdsel, hvor områder som i dag er vanskelig tilgjengelig til fots eller på ski under kalvingsperioden kan bli mer tilgjengelig.

Det er derfor behov for studier på klimaendringenes effekter på villreins bestandsforhold. Bestandsmodellering med analyser av effekter av vær og klimaendringer vil gi grunnlag for framtidsprediksjoner basert på for eksempel lokale klimascenarier.

Tiltak 50: Inngå samarbeid med beitenæringen for å vurdere tiltak som eksempelvis plassering, utsetting og reduksjon av antall saltsteinplasser, parasittbehandling før beiteslipp, områdebruk mv.

Hovedansvar/delansvar: Landbruks- og matdepartementet, Mattilsynet, Landbruksdirektoratet, beitenæringen, kommunene og statsforvalterne

Dersom tiltaket gjennomføres er Landbruks- og matdepartementet, Mattilsynet og Landbruksdirektoratet hovedansvarlig. Beitenæringen vil være delansvarlig.

Tiltaket oppfordrer beitenæringen frivillig til å samarbeide med landbruksmyndighetene om gjennomføringen av tiltaket, og innebærer ikke statlige pålegg/statlig myndighetsutøving dersom beitenæringen ikke ønsker å gjennomføre tiltaket.

Håndtering av risiko for overføring av parasitter og andre smittestoffer er en felles utfordring for beitenæringen og villreinen i Snøhetta villreinområde. Alle aktører er tjent med å redusere mengden parasitter og redusere risiko for smitteoverføring mellom dyr. Undersøkelser gjort i Knutshø, Forollhogna og Nordfjella¹ har vist at reinsdyrkalver er mottagelige for flere parasitter fra sau. Det vil være aktuelt å vurdere om Nematodirus battus og andre parasitter gir sykdom hos villrein, samt i hvilken grad dette er problematisk og påvirker kondisjonsparametere som f.eks. kalvevekter i Snøhetta.

Dersom tiltak knyttet til saltsteinsplasser fører til mindre smitteoverføring mellom villrein og fra sau til villrein, vil det være bra for tilstanden til villreinen, og det kan være viktig for å forebygge nye sykdommer. Også tamreinnæringen kan ha interesse av at helsetilstanden til villreinen er god, fordi potensialet for smitteoverføring til tamrein blir mindre. Parasittbehandling før beiteslipp vil kunne ha positive effekter, fordi parasittbelastningen på beitet blir redusert, slik at smittepresset på sauene også blir mindre. Det vil blant annet forebygge nedsatt matlyst, diaré og dehydrering, nedsatt tilvekst og i alvorlige tilfeller dødelighet hos sau. I tillegg vil det gi positive effekter for villreinen på grunn av mindre smittepress. Dersom man reduserer antallet saltsteinsplasser eller legger dem til nye steder, vil dette påvirke beitenæringen i form av at tilsynet blir mer arbeidskrevende, og at det krever ressurser i form av tid og kostnader å flytte slike plasser. Gjennom slike tiltak må man unngå at disse i praksis innebærer beiterestriksjoner i form av at det blir for kostnadskrevende å sende sau på beite. Parasittbehandling før beiteslipp vil også ha en kostnad for beitebruker. Tiltak som gir redusert eller endret beite, vil også kunne føre til gjengroing og potensielt gi dårligere ernæringsgrunnlag for beitedyr. Det er behov for mer kunnskap om hvilke konsekvenser dette vil ha både for beitenæringen, villreinen og myndighetene. Før konkrete tiltak iverksettes, må de samfunnsøkonomiske kostnadene for tiltakene knyttet til plassering, utsetting, reduksjon av antall saltsteinplasser og en eventuell parasittbehandling før beiteslipp utredes.

¹ Utaaker, K.S., Ytrehus, B., Davey, M.L., Fossøy, F., Davidson, R.K., Miller, A.L., Robertsen, P.-A., Strand, O. & Rauset, G.R. 2023. Parasite Spillover from Domestic Sheep to Wild Reindeer—The Role of Salt Licks. Pathogens, 12, 186

Tiltak 51: Regulering av ferdsel utenfor verneområder i Snøhetta villreinområde

Hovedansvar: Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet

Menneskelig ferdsel er en sentral påvirkningsfaktor for villreinen, og gjør det utfordrende for reinen å flytte seg fritt innenfor villreinområdet. I de tilfellene der mildere virkemidler ikke lykkes med å oppnå en mer villreinvennlig ferdsel er det derfor behov for muligheter for å kunne regulere ferdselen i større grad enn i dag, både innenfor og utenfor verneområdene. Som en del av oppfølgingen av Meld. St. 18 (2023-2024) har Klima- og miljødepartementet igangsatt en utredning i Miljødirektoratet av virkemidler for ferdselsregulering, der det blant annet skal vurderes å innføre en ny hjemmel i naturmangfoldloven for å kunne fastsette tids- og arealavgrensede ferdselsrestriksjoner i villreinområder utenfor eksisterende verneområder. Eventuelle forslag til endringer i naturmangfoldloven vil gjennomføres som en alminnelig regelverksprosess.

1.6.3 Forventet effekt og konsekvenser

Klima- og miljødepartementet har etter innspill fra Miljødirektoratet vurdert hvilke forventede effekter tiltakspakken har for villrein. Tiltakspakken inneholder en stor variasjon av ulike tiltak, både informasjon, kunnskapsinnhenting og mer konkrete tiltak rettet mot ulike utfordringer for villreinen i Snøhetta. Tiltakene knyttet til å redusere motorferdsel i villreinområdet, og redusere risiko for smitteoverføring ved saltsteiner, vurderes å ha størst effekt. Tiltakene vurderes samlet å ha middels effekt.

Klima og miljødepartementet har vurdert administrative og økonomiske konsekvenser av tiltakspakken på bakgrunn av det som fremgår i faggrunnlaget, samt det som har fremkommet i løpet av involveringen i forkant av høringen.

Villreinhelse, parasitter og sykdom

Det foreslåtte tiltaket om å inngå samarbeid med beitenæringen for å vurdere tiltak som eksempelvis plassering, utsetting og reduksjon av antall saltsteinplasser, parasittbehandling før beiteslipp, områdebruk vil samlet sett gi vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser. Det er derfor behov for å gjennomføre en grundig samfunnsøkonomisk analyse, som ivaretar og balanserer hensynet til både villrein og beitenæringen.

Ferdsel, motorferdsel mv.

Tiltak som vil føre til endringer i praksis for å tillate ulike former for bruk og aktivitet, blant annet knyttet til ferdsel eller motorferdsel, vil ha konsekvenser for brukere av fjellet på ulike måter. Som en konsekvens av tiltaket kan det også bli mer krevende å kunne få gjennomført enkelte former for aktiviteter. For eksempel kan konsekvensen av en mer villreinvennlig ferdsel være negative for personer som bruker villreinområdene til opplevelse og rekreasjon, dersom tur- og bruksmulighetene blir endret. Generelt vil tiltak som fører til at tillatelser og løyver til menneskelig aktivitet blir unngått eller redusert, føre til positiv endring for villreinen eller unngått negativ endring.

Tiltakene knyttet til regulering av ferdsel gjennom eksisterende hjemmelsgrunnlag i verneområdene antas ikke å medføre administrative eller økonomiske konsekvenser av betydning, og vil gjennomføres innenfor eksisterende rammer. Eventuell endringer i verneforskrifter for å muliggjøre regulering av ferdsel innenfor verneområder i Snøhetta villreinområde vil kreve alminnelige regelverksutredninger og prosesser før vedtagelse, og dette vil dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

Tiltak knyttet til informasjon er både alene, og i kombinasjon med andre ferdselsrelaterte tiltak, et viktig premis for å oppnå en mer villreinvennlig ferdsel i villreinområdet. Informasjonsarbeid vil kreve betydelige ressurser, både knyttet til oppfølging og forsterking av andre ferdselsrelaterte tiltak i tiltaksplanen, fysisk informasjon (plakater og infoskilt ved parkeringsplasser og innfallsporter), informasjon på digitale plattformer (Ut.no, sosiale medier etc.), og eventuelt knyttet til finansiering av en kommunikasjonsrådgiverstilling i verneområdeforvaltningen. Tiltak knyttet til kanalisering gjennom sti- og løypeplanlegging vil kreve enkelte administrative og økonomiske ressurser i kommunene og fylkeskommunene, men disse vil eventuelt dekkes innenfor gjeldende rammer.

For tiltak knyttet til reduksjon, tilpasning og samordning av motorferdsel vil den videre oppfølgingen av tiltaket kreve administrative og begrensede økonomiske ressurser fra kommunene, verneområdemyndighetene og eventuelt også fylkeskommunene og statsforvalterne, men dette vil dekkes innenfor gjeldende rammer. Dersom tiltaket resulterer i en samlet reduksjon av motorferdselen i villreinområdet, vil tiltaket innebære at enkelte brukere vil få tildelt færre motorferdsel-løyver enn tidligere, som kan gi noe mindre fleksibilitet for transport av mat, utstyr og personer til og fra private hytter. Økonomiske og administrative konsekvenser knyttet til tiltaket om innføring av et digitalt saksbehandlingssystem for motorferdsel vil vurderes nærmere, i den pågående utredningen om tiltaket.

FoU-prosjekt vil prioriteres og dekkes innenfor de til enhver tid gjeldende budsjettammene. Videre vil administrative og økonomiske konsekvenser av utviklingen av en nasjonal godkjenningsordning vurderes gjennom det pågående arbeidet med dette. Tiltaket om operasjonalisering av villreinfond knyttet til vilkårsrevisjoner i villreinområdene vil kreve administrative ressurser for å gjennomføre, men vil i sum ha positive økonomiske konsekvenser ved at tiltaket vil føre til at midler som allerede er avsatt i forbindelse med vilkårsrevisjoner kan benyttes til gjennomføring av avbøtende tiltak i villreinområdene.

1.7 Evaluering, oppfølging og revidering av tiltaksplanen

1.7.1 Innledning

Tiltakspakkene under tiltakspakke 1 til 6 inneholder en rekke tiltak som skal bedre tilstanden for villreinen i Snøhetta villreinområde. Koordinering av videre arbeid med gjennomføring av tiltakspakkene, samt evaluering av tiltaksplanen og revidering av tiltaksplanen er sentrale elementer for å sikre at tiltaksplanen kan bidra til å snu den negative utviklingen og forbedre tilstanden i villreinområdet.

Oversikt over tiltakspakken

Tiltakspakke 7: Evaluering, oppfølging og revidering av tiltaksplanen	
52	Evaluering av tiltaksplanen for Snøhetta villreinområde
53	Oppfølging og revidering av tiltaksplanen for villreinen i Snøhetta villreinområde

1.7.2 Nærmere om de enkelte tiltakene

Tiltak 52: Evaluering av tiltaksplanen for Snøhetta villreinområde

Hovedansvar/delansvar: Miljødirektoratet og Norsk villreinsenter

Tiltaksplanene for villrein er det viktigste enkeltinitiativet for å snu den negative utviklingen og forbedre tilstanden i villreinområdene. Kunnskapen om villrein generelt og om villreinen i de ulike villreinområdene er overordnet god, og oppdateres regelmessig hvert fjerde år gjennom klassifiseringen av villreinområdene etter kvalitetsnormen. Det er samtidig knyttet usikkerhet til den forventede effekten av både enkelttiltak og ulike tiltakspakker i tiltaksplanene. Av den grunn er det

avgjørende å evaluere tiltaksplanene underveis i gjennomføringen. Evaluering av enkelttiltak og tiltakspakker vil kunne gi verdifull innsikt og informasjon om effekten for villrein og bidra til å unngå unødvendige kostnader og innsats på tiltak som ikke gir ønsket effekt. Evaluering bidrar også til å bygge en kunnskapsbase som kan brukes til å utvikle mer effektive strategier og tiltak i fremtiden. Det gir en mulighet til å lære av erfaringer og tilpasse tilnærminger basert på konkrete data og resultater, slik at tiltakene som settes inn systematisk kan forbedre og tilpasse innsatsen for å oppnå best mulig måloppnåelse.

Evaluering av tiltakene på bakgrunn av tilpasset overvåking vil være grunnlaget for en lærende forvaltning som tilpasser seg reinens behov fremover. Det bør etableres en samordning på nasjonalt nivå for alle tiltaksplanområdene som ser på mulighetene for å lære av tiltakene som iverksettes. Eksempelvis kan det være behov for et nasjonalt overvåkings-/FoU-program til bruk på datainnsamling og analyser for å evaluere effekten av ulike tiltak som iverksettes i villreinområdene. Den samlede usikkerheten knyttet til ulike tiltak vil kunne reduseres ved en planmessig utprøving av tiltakene. En slik utprøving må ha tilstrekkelig tidshorison for villreinen, og forvaltningen må kunne gjøre justeringer underveis basert på erfaringene en opparbeider seg. I videre oppfølging av tiltaksplanene er det svært viktig at det utarbeides en plan for overvåking og evaluering av tiltakene som iverksettes. Blant annet bør det evalueres om tiltakene har ønsket effekt, om det er behov for endringer, forsterkning av tiltak, fjerne tiltak som viser seg å ikke ha ønsket effekt, eller at flere tiltak skal iverksettes for å oppnå ønsket effekt.

Evaluering av tiltaksplanene skal gjennomføres innen 2030, og skal se nærmere på effekten av tiltak og virkemidler og på hva som er årsaken til at målene eventuelt ikke blir nådd. Evalueringen skal også gi råd om hvilke nye tiltak eller nye eller endrede virkemidler som er nødvendige for at målsetningene likevel kan nås. Miljødirektoratet vil ha det overordnede ansvaret for å evaluere tiltaksplanene for villrein, og vil også ha ansvar for å involvere berørte sektormyndigheter ved behov. Villreinsenteret har også en sentral rolle som kunnskapsleverandør for arbeidet med tiltaksplaner etter kvalitetsnormen. Dette gjelder også når tiltaksplanene skal iverksettes, gjennom bistand i forbindelse med gjennomføring av tiltak og evaluering av effekter.

Tiltak 53: Oppfølging og revidering av tiltaksplanen for villreinen i Snøhetta villreinområde

Hovedansvar/delansvar: Miljødirektoratet

Samtidig som den ansvarlige for de ulike tiltakene har eller påtar seg ansvar for å følge opp tiltakene dersom de vedtas som en del av tiltaksplanene, er det behov for en koordinering av videre arbeid med gjennomføring av tiltaksplanen for å sikre at målene blir nådd. I den løpende oppfølgingen vil det blant annet inngå å vurdere effekten av tiltak og å vurdere behov for justeringer i tiltak. På bakgrunn av at villreinområdene blir klassifisert etter kvalitetsnormen hvert fjerde år, vil det være naturlig å vurdere om det er nødvendig å revidere tiltaksplanene også hvert fjerde år. Regjeringen vil gi Miljødirektoratet ansvaret for å koordinere at de statlige sektorene bidrar til å følge opp tiltaksplaner etter kvalitetsnormen. Miljødirektoratet skal også ha ansvaret for at planene blir revidert minimum hvert åttende år i samarbeid med de aktuelle etatene. Arbeidet med oppfølging og revidering av tiltaksplanen vil kreve koordinering og involvering med berørte aktører.

1.7.3 Forventet effekt og konsekvenser

Klima- og miljødepartementet har etter innspill fra Miljødirektoratet vurdert hvilke forventede effekter tiltakspakken har for villrein. Tiltakspakken handler om hvordan tiltaksplanen skal følges opp og evalueres. Tiltakene har ingen direkte effekt, men det er viktig at disse tiltakene synliggjøres i

tiltaksplanen fordi gjennomføringen av dem er helt avgjørende for at tiltaksplanen kan føre til en forbedret tilstand for villrein.

Klima og miljødepartementet har vurdert administrative og økonomiske konsekvenser av tiltakspakken. Evaluering, oppfølging og revidering av tiltaksplanen vil kreve administrative og økonomiske ressurser hos ansvarlig myndigheter. Dette vil dekkes innenfor den til enhver tid gjeldende budsjetttramme.